

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет
Факультет економіки та менеджменту

Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

**Навчально-методичні матеріали
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
зі спеціальності 073 «Менеджмент» ОПП «Менеджмент бізнес-організацій»
очної та заочної форм навчання**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
на засіданні
кафедри “Економіка,
менеджмент та комерційна
діяльність”, Протокол № 2 від
7 вересня 2023 року,

Кропивницький 2023

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. Навчально-методичні матеріали для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 073 «Менеджмент» очної та заочної форм навчання/[Укл. Грінка Т.І.]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. тех. ун-т.– Кропивницький, ЦНТУ, 2023. – 54 с.

Рецензенти

О.В.Вюник, к.е.н., доцент кафедри „Економіка, менеджмент та комерційна діяльність"

О.В.Сторожук, к.е.н., доцент кафедри „ Економіка, менеджмент та комерційна діяльність"

Укладач:

Т.І. Грінка – к.е.н., доцент кафедри „ Економіка, менеджмент та комерційна діяльність"

Відповідальний за випуск – к.е.н., доцент О.В. Сторожук

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Мета та завдання до вивчення дисципліни	4
2. Кваліфікаційні вимоги в галузі корпоративного управління.....	4
3. Тематичний план вивчення курсу. Розподіл навчального матеріалу	6
4. Програма дисципліни «Корпоративне управління в контексті забезпечення сталого розвитку»	7
5. Навчально-методичне забезпечення дисципліни	13
6. Самостійна робота здобувача.....	30
7. Питання до екзамену	32
8. Тести	35
9. Критерії оцінки знань здобувачів	50
10. Рекомендована література	51

ВСТУП

Корпоративне управління в сучасних умовах визначається не лише як стратегічна функція, але і як критичний елемент забезпечення сталого розвитку підприємств та організацій у глобальному бізнес-середовищі. Сьогодні, бізнес вимагає не лише ефективного управління, але і врахування соціальних, екологічних, та інших важливих аспектів, що впливають на сталість та конкурентоспроможність компаній.

Методичні вказівки до вивчення курсу "Корпоративне управління в контексті забезпечення сталого розвитку" розроблені для того, щоб надати студентам, менеджерам та фахівцям з управління інструменти, знання та навички, які допоможуть їм розуміти та впроваджувати сучасні підходи до корпоративного управління в контексті сталості.

Цей курс розкриє ключові аспекти корпоративного управління, включаючи стратегічне планування, фінансовий менеджмент, управління ризиками, етику та соціальну відповідальність, а також методи та інструменти оцінки та вимірювання впливу бізнесу на середовище та суспільство. У навчально-методичних матеріалах даються відповіді на вузлові питання з основних проблем економіко-правового характеру про систему відносин між зацікавленими особами в системі корпоративного управління за умови підвищення ефективності функціонування корпорацій як господарюючого суб'єкта і соціально-економічного інституту в ринковій економіці.

Сподіваємося, що цей курс стане для Вас важливим етапом у підготовці до успішної кар'єри в галузі управління та допоможе Вам розуміти, як корпоративне управління може сприяти не лише фінансовому успіху, але і створенню сталого майбутнього для компанії та суспільства в цілому.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою даного курсу є - викласти у стислій та доступній формі основний зміст дисципліни «Корпоративне управління в контексті сталого розвитку»; сприяти засвоєнню узагальнених в теорії і практиці корпоративного управління знань з урахуванням специфіки корпоративної власності, виробленню практичних навичок у прийнятті рішень стосовно управління, організації, регулювання та мотивації всіх учасників корпоративних відносин для досягнення сталого розвитку

Завданнями вивчення дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів фаху з питань: формування цілісного уявлення про особливості корпоративного управління в Україні в контексті забезпечення сталого розвитку; розширення знань про механізми та моделі корпоративного управління, інструменти для досягнення сталого розвитку; використання основних елементів та принципів корпоративного контролю, механізм його здійснення в діяльності підприємств; застосування методів оцінки економічної ефективності корпоративного управління; формування системи органів корпоративного управління, принципів їх функціонування та форм підзвітності.

Передумови для вивчення дисципліни: потребує фундаментальних знань з менеджменту, економіки праці та соціально-трудових відносин.

2. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ В ГАЛУЗІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Як результат вивчення курсу з корпоративного управління студенти **мають знати:**

- сутність, принципи та моделі корпоративного управління, включаючи роль, функції, та відповідальність корпоративних керівників;
- зв'язок між корпоративним управлінням та сталим розвитком;

- національну правову базу корпоративного управління;
- особливості функціонування на ринках капіталів та товарних ринках, види цінних корпоративних паперів, форми випуску, процедуру емісії;
- учасників корпоративних відносин та органи корпоративного управління;
- права та обов'язки працівників підприємств корпоративного типу;
- особливості фінансового менеджменту та фінансового аналізу в системі корпоративного управління;
- причини та процедуру банкрутства корпорацій;
- методи та інструменти стратегічного планування, спрямовані на досягнення сталості в діяльності підприємств;
- важливість етики в корпоративному управлінні та обов'язки компаній у сфері соціальної відповідальності;
- методики оцінки та управління ризиками, що можуть впливати на сталість організацій;
- способи вимірювання впливу діяльності компаній на середовище, економіку та суспільство;
- як розробляти бізнес-стратегії, що поєднують фінансовий успіх з врахуванням сталого розвитку;
- звітність та комунікацію;
- кращі практики управління сталістю в різних галузях та як аналізувати та адаптувати їх для конкретних ситуацій

мають уміти:

- пояснювати основні поняття, принципи та теорії сталого розвитку в контексті бізнесу та організацій;
- підготувати статут та засновницькі документи підприємства корпоративного типу;
- розрахувати ринкову вартість акцій;
- підготувати документи для проведення загальних зборів;
- розрахувати величину дивідендів;
- аналізувати фінансову звітність корпорації та оцінити її фінансовий стан;
- розробляти стратегії та бізнес-плани, які враховують питання сталого розвитку та забезпечують баланс між фінансовими та нефінансовими цілями;
- ідентифікувати, оцінювати та управляти ризиками, пов'язаними зі сталістю бізнесу, включаючи фінансові, екологічні та соціальні аспекти;
- дотримуватися етичних норм та вимог соціальної відповідальності в управлінні компаніями та взаємодії зі стейкхолдерами;
- збирати, аналізувати та представляти дані щодо впливу діяльності компанії на довкілля, суспільство та господарство;
- ефективно спілкуватися та представляти інформацію щодо сталого розвитку перед стейкхолдерами та громадськістю;
- розвивати здатність до критичного мислення, а також бути здатними до пошуку нових інноваційних рішень для вирішення проблем сталості;
- розвивати лідерські навички та здатність мобілізувати команду для досягнення цілей сталого розвитку

Фундаментальні вміння та навички

- Відбирати найбільш придатні методи, способи, форми акціонування підприємств;
- аналізувати існуючу структуру власності, систему контролю над підприємством в умовах розмежування функцій управління та володіння;
- володіти методами та засобами прийняття управлінських рішень у системі корпоративного управління;
- засвоїти методи і процедури реорганізації корпоративних підприємств.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ І РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку												
Тема 1. Сутність та принципи корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку.	10	4	1			5	10	1	1			8
Тема 2. Формування корпоративних структур в Україні	10	2	2			6	10	1				9
Тема 3. Акціонерні товариства в Україні	10	2	1			7	10					10
Тема 4. Управління корпоративним капіталом та відносини власності	9	2	1			6	9	1	1			8
Тема 5. Органи управління в українських корпораціях	9	4	2			3	9	1				8
Тема 6. Внутрішньо-корпоративна система управління	9	2	1			6	9					9
Тема 7. Елементи регулювання виробничої та фінансової діяльності корпорації	9	2	1			3	9					9
Тема 8. Діяльність корпорацій на ринках капіталу	9	4	1			4	9	1	1			7
Тема 9. Інститути спільного інвестування в контексті забезпечення сталого розвитку	9	2	1			6	9					9
Змістовий модуль 2. Організаційні засади корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку												

Тема 10. Моніторинг, аналіз та контроль в корпоративному управлінні у забезпеченні ефективності та сталості корпоративних операцій.	9	2	1			6	9	1	1			7
Тема 11. Формування стратегій в корпоративному управлінні для забезпечення сталого розвитку	9	2	1			6	9	1	1			7
Тема 12. Оцінювання ефективності корпоративного управління в умовах сталого розвитку	9	2	2			5	9	1	1			7
Тема 13. Соціальні та екологічні аспекти для забезпечення сталого розвитку корпорації в довгостроковій перспективі.	9	2	1			6	9					9
Курсова робота	30					30	30					30
Усього годин	150	32	16			102	150	8	6			136

4. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку

Тема 1. Сутність та принципи корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку.

Поняття та економічна природа корпоративного управління. Роль корпорацій у забезпеченні сталого розвитку суспільства. Сучасні типи корпоративних підприємств України: за ступенем обґрунтування очікуваної ефективності, за ступенем взаємочасті в капіталі, за роллю держави у їх утворенні, за цільовими установками, за характером діяльності підприємств-лідерів, за ступенем консолідації майна в рамках створеної центральної (управляючої) компанії, за глибиною реалізації принципів інтегровано-корпоративного управління.

Міжнародні стандарти корпоративного управління. Особливості моделей корпоративного

управління.

Використання сучасних концепцій менеджменту - нова філософія корпоративного управління: Risk Management, проектно-орієнтоване управління, цифровий менеджмент, Business process reengineering, кайдзен, нейроменеджмент, Agile, LEAN -технологій, Total Quality Management, Balanced Scorecard, management by objectives та ін.

Принципи, методи та функції корпоративного управління в Україні.

Тема 2. Формування корпоративних структур в Україні

Господарські товариства, які мають корпоративну структуру: акціонерні товариства (ПАТ або ПрАТ), корпорації з обмеженою відповідальністю (LLC або Ltd), товариства з додатковою відповідальністю, мультинаціональні корпорації (MNCs).

Порядок створення підприємств корпоративного типу. Установчі документи: статут, засновницький договір. Вимоги до змісту установчих документів, зміни в установчих документах.

Засновники та учасники товариства. Права та обов'язки учасників товариства.

Передумови, механізми формування та функціонування різнобічних видів інтегрованих корпоративних структур й організаційно-правових форм корпоративного управління. Амальгамація, фузія, злиття, поглинання, інтеграція. Три рівня корпоративної ієрархії, переваги та недоліки корпоративної інтеграції. Принципова схема ІКС. Види інтеграції: вертикальна, горизонтальна, діагональна, комбінована, гнучка, жорстка. Форми інтеграції за ступенем концентрації: повна, неповна, квазі. Класифікація організаційних форм інтеграції підприємств та видів ІКС. Консорціум, концерн, картель, промислово-фінансова група, синдикат, холдингова компанія, трест, конгломерат, пул, франчайзингові підприємства, стратегічні альянси, корнер, кластер, технополіс. Етапи формування та функціонування інтегрованих корпоративних структур.

Тема 3. Акціонерні товариства в Україні

Акціонерні товариства, їх позитивні та негативні риси; типи акціонерних товариств; особливості публічних акціонерних товариств; лістинг, кумулятивне голосування; особливості приватних акціонерних товариств.

Порядок створення акціонерного товариства, його засновники; засновницький договір, етапи створення акціонерного товариства, установчі збори акціонерного товариства, мінімальний розмір статутного капіталу; оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства.

Право акціонерів-власників простих акцій; обсяг прав, які надаються акціонеру-власнику кожного класу привілейованих акцій; права акціонерів-власників; переважне право акціонерів (власників простих та привілейованих акцій); зобов'язання акціонерів.

Добровільне припинення акціонерного товариства; конвертація акцій товариства в акції новоствореного товариства.

Злиття акціонерного товариства, поділ або приєднання акціонерного товариства, виділ акціонерного товариства, перетворення акціонерного товариства; договір про злиття (приєднання) або план поділу (виділу, перетворення); роль наглядової ради; субсидіарна відповідальність.

Ліквідація акціонерного товариства, затвердження порядку ліквідації, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку розподілу між акціонерами майна, черговість задоволення вимог кредиторів та акціонерів.

Тема 4. Управління корпоративним капіталом та відносини власності

Сутність корпоративної власності; внески учасників і засновників корпорації; вартісна

величина корпоративних прав (частки, паю) .

Капітал корпорації; статутний капітал (фонд), взаємозв'язок його розмірів з величиною чистих активів господарського товариства; вартість чистих активів; формування статутного капіталу корпоративного підприємства, його мінімальний розмір в залежності від виду господарського товариства згідно законодавства; ринкова вартість емісійних цінних паперів акціонерного товариства. Законодавчо регламентовані можливості корпорацій щодо зміни розміру статутного капіталу (збільшення, зменшення).

Порядок викупу акціонерним товариством розміщених ним цінних паперів, строк викупу, ціна викупу акцій (або порядок її визначення), дії товариства щодо викуплених акцій; умови за яких акціонерне товариство не має права приймати рішення про викуп акцій.

Вплив відносин власності на рівень контролю над товариством: контрольний, блокуючий та інші пакети акцій. Співвідношення частки акцій та контролю над акціонерним товариством. Три основні шляхи набуття прав власності (контролю) над уже діючим акціонерним товариством: зміна статутного капіталу (збільшення або зменшення), купівля акцій первинного випуску в акціонерів, зміна власності внаслідок реального або фіктивного банкрутства підприємства. Захист інтересів дрібних акціонерів: голосування за дорученням, кумулятивне голосування.

Тема 5. Органи управління в українських корпораціях

Господарський кодекс України, Закон України «Про акціонерні товариства» Про затвердження Стандарту № 1 «Корпоративне управління в професійних учасниках ринків капіталу та організованих товарних ринків. Основні поняття та терміни», Закон України «Про Антимонопольний комітет України», Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Типові органи управління на підприємствах корпоративного типу в Україні: загальні збори акціонерів (учасників) або власників пайового фонду, Рада директорів (наглядова рада), Виконавчий орган (генеральний директор, керівник підприємства), внутрішні комітети (комітет з аудиту, комітет з розвитку бізнесу, комітет з кадрової політики тощо), внутрішні структури управління.

Однорівнева структура управління акціонерним товариством: загальні збори акціонерів та рада директорів. Дворівнева структура управління акціонерним товариством: загальні збори акціонерів, наглядова рада, виконавчий орган (колегіальний або одноосібний).

Виключна компетенція загальних зборів; механізм проведення загальних зборів: повідомлення про загальні збори та їх порядок денний, зміни до документів загальних зборів, етапи проведення загальних зборів, реєстрація акціонерів, представник акціонера, афілійовані особи, довіреність на право участі та голосування на загальних зборах, кворум, функції лічильної комісії, протокол за підсумками голосування, прийняття рішень загальними зборами.

Позачергові загальні збори: умови скликання та ініціатори. Вимога про скликання позачергових зборів, рішення про відмову у скликанні позачергових зборів акціонерного товариства.

Порядок роботи, виплати винагороди та відповідальність членів наглядової ради, правочин, голова наглядової ради.

Компетенція виконавчого органу товариства, кількісний склад виконавчого органу, порядок визначення його членів, голова колегіального виконавчого органу.

Тема 6. Внутрішньо-корпоративна система управління

Чинники побудови внутрішньо-корпоративної структури управління; роль менеджерів у розробці внутрішньо-корпоративної структури управління; базові засади функціонування корпорації.

Регламентация економічних відносин в корпорації; майнова угода (значний правочин); регулювання анти конкурентної діяльності всередині корпоративного підприємства; конкурентні дії акціонерів і персоналу щодо акціонерного товариства; система відповідальності учасників-менеджерів; відповідальність посадових (афілійованих) осіб перед корпорацією і акціонерами; відповідальність за порушення.

Рішення про вчинення значного правочину в залежності від розміру його предмету; рішення про попереднє схвалення значних правочинів; особа, заінтересована у вчиненні правочину; предмет правочину, загальна сума правочину, вимоги щодо правочину.

Основні положення щодо формування організаційних структур; визначення способу формування фонду дивідендів; регулювання відносин усіх учасників.

Корпоративний контроль; система внутрішнього контролю в корпорації, її складові. Цілі корпоративного контролю, його основні об'єкти, базові засади.

Базові елементи формування корпоративної культури: взаємовідносини власників, прозорість, доступність інформації, дивідендна політика в корпорації, взаємодія акціонерів та менеджерів, відносини корпорації з навколишнім середовищем.

Тема 7. Елементи регулювання виробничої та фінансової діяльності корпорації

Управління цінними паперами, рух акцій; Положення про цінні папери, види цінних паперів (акції, опціони, векселі та ін.), умови та шляхи їх емісії. Документарна (чи без документарна) форма випуску цінних паперів; вимоги щодо неподільності акцій, умови та способи конвертації акцій, їх анулювання; умови розрахунків за цінні папери; додаткові вимоги до положень.

Фонди акціонерного товариства: статутний та додатковий, резервний, розвитку виробництва, соціального розвитку, заохочення, оплати дивідендів та інші; джерела наповнення фондів, доцільність їх створення, структуризація, визначення напрямів витрат.

Основні вимоги кадрової політики (Положення про персонал), Кодекс поведінки, програма розвитку персоналу, регулювання економічного, виробничого, соціального партнерства; підвищення кваліфікації персоналу; визначення компетенцій і відповідальності найманих менеджерів.

Внутрішній трудовий розпорядок: зобов'язання працівників і адміністрації, вимоги щодо охорони праці, техніки безпеки, гігієни праці та ін.

Форми і системи оплати праці; критерії рівня оплати праці працівників головного підприємства і структурних підрозділів корпорації; форми організації праці.

Стимулювання персоналу корпорації; специфічні елементи матеріального стимулювання: «золоті парашути», опціони на придбання акцій, передача акцій товариства у довірче управління директорам; фонд участі персоналу у прибутках відповідно до умов колективного договору і правил; положення про надання позик і забезпечення житла; положення про надання матеріальної допомоги.

Виплата дивідендів в акціонерному товаристві; випадки, коли товариство не має права виплати дивідендів.

Договірна робота в корпорації; положення щодо порядку укладання і виконання договорів, його роль, зміст, регулюючі функції.

Тема 8 . Діяльність корпорацій на ринках капіталу

Закон України Про ринки капіталу та організовані товарні ринки; ринки капіталу: фондовий ринок, ринок деривативних фінансових інструментів, грошовий ринок. Учасники ринків капіталу.

Основні ринки капіталу, на яких корпорації можуть активно діяти: ринок акцій (фондовий ринок), ринок облігацій (облігаційний ринок), ринок деривативів, ринок венчурного капіталу, інвестиційний банкінг і ринок фінансових послуг, ринок альтернативних інвестицій

(ринок нерухомості, майбутніх товарів, хедж-фонди та приватні еквіті-фонди), міжнародні ринки капіталу, ринок криптовалют і блокчейн-токенів. Професійна діяльність на ринках капіталу АТ, ДОВ, ТДВ.

Кваліфіковані та некваліфіковані інвестори. Фінансові інструменти: цінні папери, у тому числі цінні папери інститутів спільного інвестування, інструменти грошового ринку, опціони, ф'ючерси, свопи, контракти на майбутню відсоткову ставку, деривативні контракти, що стосуються активів, прав, зобов'язань, індексів, курсів. Інструменти грошового ринку.

Цінні папери та їх класифікація. Акції корпоративного інвестиційного фонду, корпоративні облигації.

Фондовий ринок: первинний, вторинний; учасники фондового ринку; професійна діяльність на фондовому ринку; ліцензія; види професійної діяльності на фондовому ринку, умови її проведення; торгівля цінними паперами: брокерська, ділерська, андерайтинг, діяльність з управління цінними паперами; договір доручення, комісії або про управління цінними паперами. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів, діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку, кліринг.

Корпоративне управління у професійних учасниках ринків капіталу та організованих товарних ринків.

Тема 9 . Інститути спільного інвестування в контексті забезпечення сталого розвитку

Корпорації - учасники інститутів спільного інвестування. Інститути спільного інвестування, їх функції в системі корпоративного управління; вимоги до складу та структури активів інститутів спільного інвестування; переваги інвесторів.

Типи інститутів спільного інвестування: відкритий, інтервальний, закритий; компанія з управління активами; безстроковий та строковий інститути спільного інвестування; види інститутів спільного інвестування: диверсифікований і не диверсифікований. Екологічні фонди, соціальні інвестиційні фонди, інфраструктурні фонди, імпакт-інвестиційні фонди, етичні інвестиційні фонди, інвестиції в глобальні питання, відкриті інвестиційні фонди (ETF). Способи, якими корпорації можуть бути учасниками інститутів спільного інвестування: інвестиції у спільні підприємства, портфельні інвестиції: корпоративні інвестиційні фонди, заходи венчурного капіталу, інвестиції в зелений ринок.

Корпоративний інвестиційний фонд, формування його статуту, регламент; механізм формування початкового статутного капіталу, органи. Діяльність корпоративного інвестиційного фонду, обмеження щодо його діяльності; акції корпоративного інвестиційного фонду, строк їх розміщення.

Припинення діяльності корпоративного інвестиційного фонду: реорганізація (злиття, приєднання, поділ, перетворення), ліквідація; розподіл активів корпоративного інвестиційного фонду в разі його ліквідації. Пайовий інвестиційний фонд, мінімальний обсяг його активів; етапи створення пайового інвестиційного фонду; регламент пайового інвестиційного фонду; участь у пайовому інвестиційному фонді.

Інвестиційні сертифікати пайових інвестиційних фондів, порядок їх розміщення та обігу.

Венчурні фонди, основні відмінні риси венчурних фондів, можливості інвестора при створенні венчурного фонду.

Компанія з управління активами, її права та обов'язки; функція визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, анулювання ліцензії компанії з управління активами.

Зберігач активів в інститутах спільного інвестування; діяльність зберігача активів, його обов'язки, відповідальність.

Шляхи доведення інформації про діяльність інститутів спільного інвестування до відома зацікавлених осіб

Змістовий модуль 2. Організаційні засади корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку

Тема 10. Моніторинг, аналіз та контроль в корпоративному управлінні у забезпеченні ефективності та сталості корпоративних операцій.

Сучасні види моніторингу корпоративного управління: цифровий моніторинг (Digital Monitoring), соціальний моніторинг (Social Monitoring), моніторинг сталого розвитку (Sustainability Monitoring), кібербезпека (Cybersecurity Monitoring), етичний моніторинг (Ethical Monitoring), моніторинг інновацій (Innovation Monitoring), моніторинг ризиків (Risk Monitoring).

Визначення ключових показників продуктивності та сталості.

Встановлення системи збору та аналізу даних щодо фінансових результатів, діяльності ланцюга постачання, відносин зі стейкхолдерами, середовища і соціальної відповідальності.

Розробка інструментів для автоматичного збору та аналізу даних. Використання фінансових аналізів, таких як рентабельність, ліквідність та оборотність активів.

Вивчення динаміки економічного середовища та ринкових тенденцій, щоб адаптувати стратегії корпорації.

Встановлення механізмів контролю за виконанням стратегії та досягненням цілей. Аналіз ризиків і визначення стратегій мінімізації ризиків.

Впровадження системи внутрішнього аудиту та ефективних процедур звітування перед радою директорів та акціонерами.

Тема 11. Формування стратегій в корпоративному управлінні для забезпечення сталого розвитку

Ситуаційний підхід до формування корпоративної стратегії, аналіз та прийняття рішень, що враховують конкретні обставини, контекст і поточна ситуація, яка впливає на діяльність організації. Основні інструменти цього підходу: SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз. Гнучкість і адаптація; залучення зацікавлених сторін, перегляд і корекція, співпраця та партнерство.

Системний підхід до формування стратегій в корпорації. Основні принципи цього підходу: розгляд системи в цілому, аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, визначення мети та цілей, врахування взаємозв'язків і впливу, збалансованість і комплексність (балансована система показників (Balanced Scorecard), залучення зацікавлених сторін, постійний моніторинг і корекція, здатність до адаптації.

Основні кроки та принципи провадження принципів сталого розвитку в систему стратегічного планування корпорації: оцінка поточного стану, визначення стратегічних цілей сталого розвитку, впровадження принципу збалансованості, включення зацікавлених сторін, розробка довгострокової стратегії, моніторинг та звітність, залучення до внутрішнього управління, адаптація до змін.

Тема 12. Оцінювання ефективності корпоративного управління в умовах сталого розвитку

Економічна ефективність корпоративного управління, фінансові показники та результати діяльності компанії: показники прибутковості, ліквідності, рентабельності та ефективного використання ресурсів.

Організаційна ефективність корпоративного управління, оцінка структури управління, внутрішніх процесів та механізмів прийняття рішень.

Соціальна ефективність корпоративного управління- вплив діяльності компанії на суспільство та дотримання нею принципів корпоративної соціальної відповідальності. Програми спонсорства, сталий розвиток спільнот, робота з персоналом і дотримання етичних

стандартів.

Рейтингове оцінювання, рейтингові агентства і організації.

Фактори підвищення ефективності корпоративного управління: підвищення прозорості, впровадження передових методів управління ризиками, розвиток сталісних бізнес-стратегій та активна участь у програмах корпоративної соціальної відповідальності, підтримка високих стандартів корпоративного управління з боку керівництва компанії та відповідність вимогам регуляторних органів.

Тема 13 Соціальні та екологічні аспекти для забезпечення сталого розвитку корпорації в довгостроковій перспективі.

Соціальна відповідальність корпорацій (CSR, Corporate Social Responsibility), ключові аспекти соціальної відповідальності корпорацій: забезпечення бізнес-етики і дотримання закону, стосунки з працівниками, споживча безпека та якість продукції, охорона навколишнього середовища, спільноти та благодійність, стала стратегія управління соціальною відповідальністю

"Зелена корпоративна ініціатива", її переваги. Основні аспекти "зеленої корпоративної ініціативи": енергоефективність і зменшення викидів, використання відновлюваних джерел енергії, сталий дизайн продуктів, управління відходами, спільноти та соціальна відповідальність, зелена інноваційна розробка, звітність і прозорість.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Сутність та принципи корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку

1.1. Поняття та економічна природа корпоративного управління.

1.2. Роль корпорацій у забезпеченні сталого розвитку суспільства. Сучасні типи корпоративних підприємств України.

1.3. Міжнародні стандарти корпоративного управління. Особливості моделей корпоративного управління

1.4. Використання сучасних концепцій менеджменту - нова філософія корпоративного управління

1.5. Принципи, методи та функції корпоративного управління в Україні

Методичні вказівки

Розпочати дослідження цієї теми потрібно з вивчення Господарського кодексу України. Саме там дається розуміння таких категорій як «корпорація», «корпоративна система», «корпоративне управління», «корпоративні права». Розглядаючи суть корпоративного управління необхідно виділити декілька характерних рис, які становлять найбільше зацікавлення у інвесторів: самостійність корпоративного підприємства як юридичної особи; централізована система управління; отримання прибутку пропорційно до вкладених коштів; обмежена відповідальність, яку несуть індивідуальні інвестори; можливість передачі акцій (тобто частини права власності на підприємство) іншим особам.

Отже, головною функцією корпоративного управління є забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників, які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб. В свою чергу слід підкреслити, що існує ряд проблем корпоративного управління, які слід назвати: суперечність функцій володіння та управління діяльністю корпорації; пасивність акціонерів щодо участі в управлінні корпорацією у випадку

високої розпорошеності капіталу між значною кількістю власників; забезпечення інтересів дрібних інвесторів; суперечності між різними групами інвесторів; між виконавчими та контролюючими органами управління корпорацій.

Суть корпоративного управління може бути більш конкретизована через визначення його суб'єктів і об'єктів. Відповідно суб'єктами корпоративних відносин виступають: емітенти, інвестори, менеджери корпоративного підприємства, держава в особі органів державної влади і місцевого самоврядування, кредитори та інші зацікавлені особи, які тим чи іншим способом втягуються в процес функціонування підприємства.

Об'єктами є підприємства корпоративного типу. Загальним об'єктом управління можна вважати корпоративні права.

Важливо розглянути деякі засоби, якими корпорації можуть сприяти сталому розвитку: екологічна відповідальність, соціальна відповідальність, економічний вклад, інновації, етичні стандарти, участь у спільноті, транспарентність і звітність.

Класифікацію корпоративних підприємств можна розбирати наступним чином: за ступенем обґрунтування очікуваної ефективності; за ступенем взаємочасті в капіталі; за роллю держави у їх утворенні; за цільовими установками; за мотивацією свого ресурсного забезпечення; за характером діяльності підприємств-лідерів; за ступенем консолідації майна в рамках створеної центральної (управляючої) компанії; за глибиною реалізації принципів інтегровано-корпоративного управління.

Детального розгляду потребують сучасні системи та моделі корпоративного управління, міжнародні стандарти корпоративного управління. Проте слід зауважити, що наявність різних моделей корпоративного управління не знімає існування однакових практичних проблем цього аспекту. Важливо зацентувати увагу на тому, що в Україні сформувалась змішана система корпоративного управління, проте з переважаючими аутсайдерськими рисами, що пов'язані з великою кількістю власників цінних паперів.

Ефективне функціонування підприємств корпоративного типу та перспективний їх розвиток не є можливим без застосування сучасних концепцій менеджменту, в яких необхідно розумітися.

Сьогодні вдосконалення корпоративного управління на національному рівні є важливим напрямом зусиль держави. Одним із інструментів, який дає можливість досягнення цієї мети, є запровадження національних принципів (кодексів) корпоративного управління, які потрібно назвати. Слід підкреслити, що принципи мають еволюційний характер і повинні переглядатися у світлі суттєвих змін обставин. Сучасні методи та функції управління корпорацією забезпечують досягнення їх стратегічних та тактичних цілей, актуальні та наукові.

Тема 2. Формування корпоративних структур в Україні

2.1. Господарські товариства, які мають корпоративну структуру. Порядок їх створення, установчі документи, засновники та учасники.

2.2. Передумови, механізми формування та функціонування різнобічних видів інтегрованих корпоративних структур й організаційно-правових форм корпоративного управління

Методичні вказівки

Корпоративне управління передбачає управління підприємствами, які виступають переважно в організаційно-економічній формі господарських товариств, побудову їх оптимальної організаційної структури, забезпечення умов для найбільш ефективного функціонування. В свою чергу, необхідно зауважити, що господарські товариства можуть бути як корпоративного так і некорпоративного типу. Звичайно, що основна наша увага буде зосереджена на перших, до яких відносяться акціонерні товариства та товариства з обмеженою і додатковою відповідальністю.

Законодавство про господарські товариства ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України і складається із Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю, Закону України Про акціонерні товариства та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законодавчих актів. Отже, ознайомлення з вищеназваними документами є обов'язковим.

Основними економічними рисами господарських товариств корпоративного типу є наступні: об'єднання капіталів та обмеження економічного ризику для окремих учасників; поєднання різних економічних можливостей — капіталів і вмінь, знань, ідей; розмежування капіталу та економічної діяльності; жорстке відокремлення власності господарського товариства і власності його учасників (особливо це чітко виявляється в акціонерних товариствах); обмеження можливостей вилучення капіталів (паїв, часток) з товариства.

Говорячи про порядок створення господарських товариств слід підкреслити, що вони можуть виникати внаслідок їх заснування або реорганізації вже існуючих юридичних осіб іншої організаційно-правової форми в господарські товариства.

Створення господарського товариства включає в себе два етапи: організація товариства, державна реєстрація господарського товариства..

Державна реєстрація господарського товариства, як юридичної особи проводиться відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців». Отже, важливо ретельно ознайомитись з відповідними питаннями в межах вищеназваного Закону: органи держреєстрації, документи для державної реєстрації, строки державної реєстрації та ін.

Для ведення господарської діяльності та регламентації основних принципів і форм корпоративного управління в товариствах необхідною умовою є розроблення установчих документів. Потрібно назвати їх види (статут або засновницький договір), вимоги до змісту установчих документів, порядок зміни в установчих документах, випадки, передбачені чинним законодавством, коли використовують ті або інші установчі документи.

Варто підкреслити, що засновниками господарських товариств можуть бути фізичні або юридичні особи (крім випадків, передбачених законом) або одна особа (крім повного командитного).

Учасники господарського товариства мають права та обов'язки, які рекомендується конкретизувати.

Для того, щоб визначитися з понятійно-категоріальним апаратом щодо інтегрованих корпоративних структур, необхідно чітко розмежувати поняття, що характеризують процеси формування ІКС: амальгамація, фузія, злиття, поглинання, інтеграція. Інтегровані корпоративні структури формуються, як правило, на 3 рівнях корпоративної ієрархії: корпоративний центр, в якому сконцентровані питання управління корпоративним капіталом, розподілу ресурсів, формування ринкового портфеля; керуючі компанії, що функціонують на окремих сегментах ринку і управляють бізнес-процесами, виробництвом і розподілом ресурсів всередині своєї мережі; виробничі і сервісні компанії. Специфіка цього аспекту має бути конкретизована. Деталізація форм інтеграції є також доцільною.

Окрім зазначених вище особливостей, інтеграційні утворення повинні спиратися на загальні принципи формування будь-якого об'єднання (ІКС чи організаційної форми інтеграції): принцип кооперації; принцип концентрації; принцип централізації.

Представлена в лекційному матеріалі схема класифікації організаційних форм інтеграції підприємств та видів ІКС допоможе зупинитися на змістовній характеристиці цих корпоративних об'єднань.

Тема 3. Акціонерні товариства в Україні

3.1. Характерні риси акціонерних товариств.

3.2. Типи акціонерних товариств.

3.3. Створення та заснування акціонерного товариства.

- 3.4. Статут акціонерного товариства.
- 3.5. Права та обов'язки акціонерних товариств.
- 3.6. Виділ та припинення акціонерного товариства
- 3.7. Ліквідація акціонерного товариства.

Методичні вказівки.

У світовій практиці корпоративне управління здійснюється в основному в акціонерних товариствах. В Україні акціонерні товариства є однією з найбільш поширених форм господарських товариств. Основна причина такого явища полягає у особливостях приватизаційних процесів, коли значна частина приватизованих підприємств набула форм акціонерних товариств.

Відповідно до Закону України "Про акціонерні товариства" акціонерне товариство — це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Отже, поглиблене вивчення даної теми передбачає виокремлення позитивних та негативних рис акціонерних товариств.

Загалом позитивними рисами акціонерних товариств є: обмеження економічного ризику для окремих учасників; підвищення підприємницької активності та об'єднання різних економічних можливостей — капіталів, вміння, знання та ідей; обмеження можливостей вилучення капіталів (паїв, часток) з товариства; розмежування капіталу та економічної діяльності; жорстке відокремлення власності акціонерного товариства і власності його учасників; зменшення залежності частки акціонерного товариства від частки його окремих учасників; підвищення професійного рівня учасників корпоративних відносин, особливо менеджменту.

До *негативних рис* акціонерних товариств можна віднести: виникнення фіктивного капіталу, який часто функціонує відірвано від реального капіталу; зниження можливостей контролю за діяльністю акціонерних товариств з боку дрібних акціонерів; наявність можливостей спекулятивного або навіть злочинного акціонерного засновництва; ускладнення системи управління акціонерним товариством у порівнянні з іншими формами підприємств.

Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства.

Особливостями публічного акціонерного товариства є: акціонери можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та товариства; товариство може здійснювати як публічне, так і приватне розміщення акцій; при публічному розміщенні акцій акціонери не мають переважного права на придбання акцій, що додатково розміщуються товариством; товариство зобов'язане пройти процедуру лістингу та залишатися у біржовому реєстрі принаймні на одній фондовій біржі, при цьому укладання договорів купівлі-продажу акцій

товариства, яке пройшло процедуру лістингу на фондовій біржі, здійснюється лише на цій фондовій біржі; у разі якщо умовами емісії акцій передбачена можливість їх оплати не грошовими коштами, товариство зобов'язане залучити незалежного експерта для встановлення ринкової вартості майна, майнових або немайнових прав, які передаються в обмін на акції, при цьому вартість негрошового внеску не може відхилятися від ринкової вартості акцій більше ніж на 10% ; річна фінансова звітність товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором, а також оприлюдненню (разом із аудиторським висновком); обрання членів наглядової ради і ревізійної комісії товариства здійснюється виключно шляхом кумулятивного голосування; окрім питань, для вирішення яких законом вимагається кваліфікована більшість (три четверти голосів від загальної кількості акціонерів товариства, які мають право голосу), рішення загальних зборів товариства приймаються простою більшістю голосів присутніх на зборах акціонерів. Товариство і його акціонери не мають право на свій розсуд розширювати коло

питань, які вирішуються кваліфікованою більшістю, а також збільшувати число голосів, якими вирішуються інші питання.

Особливостями приватного акціонерного товариства є: товариство може здійснювати тільки приватне розміщення акцій; статутом товариства може бути передбачено переважне право акціонерів та самого товариства на придбання акцій цього товариства, що пропонуються їх власником до продажу третій особі. Зазначене переважне право акціонерів приватного товариства не поширюється на випадки переходу права власності на цінні папери цього товариства в результаті їх спадкування чи правонаступництва; акціонер товариства завжди має переважне право на придбання акцій додаткової емісії, в той же час акціонер публічного акціонерного товариства може бути позбавлений такого права умовами публічного розміщення акцій додаткової емісії; акції приватного акціонерного товариства не можуть купуватися та/або продаватися на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону; умовами емісії акцій може бути передбачена можливість сплати за них не грошима, а майном, майновими або немайновими правами, при цьому оцінка негрошового внеску здійснюється товариством і інвестором на власний розсуд, без залучення незалежного експерта; статутом товариства може встановлюватися коло питань, вирішення яких вимагає більшої кількості голосів акціонерів, ніж проста більшість або кваліфікована більшість; на розсуд товариства, члени наглядової ради можуть обиратися за принципом пропорційності представництва або шляхом кумулятивного голосування; товариство не зобов'язане розкривати свою фінансову звітність на фондовому ринку, хоча зобов'язане оприлюднювати фінансову звітність у Державному реєстрі юридичних осіб, як і будь-яка інша юридична особа, зареєстрована в Україні.

Акціонерне товариство може бути створене шляхом заснування або злиття, поділу, виділу чи перетворення підприємницьких товариств, державних, комунальних та інших підприємств у акціонерне товариство. Специфіку та особливості різних видів заснування АТ потрібно знати. Є також актуальною конкретизація механізму створення АТ, а саме: засновники АТ, засновницький договір, етапи створення АТ (іх 13), особливості проведення установчих зборів, мінімальний розмір статутного капіталу, орієнтований зміст статуту АТ.

Права та обов'язки акціонерів-власників простих та привілейованих акцій потрібно знати і розрізняти.

Акціонерне товариство припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам — правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації. Потрібно чітко окреслити відмінності різних видів припинення, законодавчу регламентацію відповідних процесів, роль Наглядової ради кожного АТ, що бере участь в одній з процедур злиття, приєднання, поділу, перетворення.

Добровільна ліквідація акціонерного товариства здійснюється за рішенням загальних зборів, у тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який товариство створювалося, або після досягнення мети, з якою воно створювалося. Інші підстави та порядок ліквідації товариства визначаються законодавством.

Рішення про ліквідацію акціонерного товариства, обрання ліквідаційної комісії, затвердження порядку ліквідації, а також порядку розподілу між акціонерами майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, вирішують загальні збори акціонерного товариства, якщо інше не передбачено законом.

З моменту обрання ліквідаційної комісії до неї переходять повноваження наглядової ради та виконавчого органу акціонерного товариства.

Тема 4. Управління корпоративним капіталом та відносини власності

4.1. Поняття і структура корпоративного капіталу.

4.2. Економічна роль статутного капіталу.

4.3. Формування капіталу підприємств корпоративного типу.

4.4. Викуп акціонерним товариством розміщених ним цінних паперів.

4.5. Вплив відносин власності на рівень контролю над товариством.

Методичні вказівки.

Основним завданням корпоративного управління є управління майном в інтересах власників, що вимагає чіткої регламентації відносин власності в корпораціях.

Поняття власності в корпоративному управлінні розглядається в двох аспектах.

Перший аспект стосується акціонерів, які є власниками корпоративних

прав і здійснюють власне управління ними. *Другий аспект* стосується власності корпорації, як юридичної особи, яка розглядається як об'єднання власності окремих осіб. Таким чином, в Україні власність господарського товариства вважається колективною. Отже, доречним є звернення уваги на той факт, що будь-яке корпоративне підприємство є власником: майна, переданого йому засновниками; продукції, виробленої підприємством у результаті господарської діяльності; фінансових коштів, отриманих від засновників; доходів від господарської діяльності; інших активів, набутих на підставах, не заборонених законодавством.

Необхідною умовою ведення діяльності господарським товариством є наявність первинного капіталу. Це зумовлено, по-перше, потребою на початкових кроках створення товариства у виробничих спорудах, устаткуванні, матеріалах, офісних приміщеннях, витратах на організацію процесу формування та розвитку виробництва; по-друге, необхідністю гарантії інтересів кредиторів, з якими корпоративне підприємство має фінансові взаємовідносини або має намір мати у майбутньому. Такий капітал формується за рахунок внесків засновників.

При вивченні корпоративного управління необхідно більш детально зупинитись на понятті статутного капіталу (фонду), яке потребує аналізу та з'ясування його суті. Економічна роль статутного капіталу полягає у створенні матеріальної бази для формування і розвитку товариства. За рахунок статутного капіталу створюються основні та оборотні фонди товариства. Він визначає мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів. Варто зазначити, що роль статутного капіталу товариства є важливою лише до моменту його створення. Річ у тім, що практично з перших днів функціонування товариства величина його статутного фонду починає відрізнятися від величини його активів. Це пов'язано із необхідністю на етапі створення товариства у організаційних та інших витратах, які здійснюються з коштів, переданих до статутного фонду, що приводить до його зменшення. В свою чергу капітал уже зареєстрованого товариства не є стабільним, оскільки товариство вступає у різні відносини з споживачами, постачальниками, партнерами, через нього проходять матеріальні та фінансові потоки, що логічно веде за собою постійні зміни активів підприємства.

Таким чином, економічна суть статутного капіталу зводиться до того, що він є лише тією величиною, яка показує стартові умови, з яких починало свою діяльність корпоративне підприємство.

З метою підсилення ролі статутного капіталу, законодавчо встановлено взаємозв'язок його розмірів з величиною чистих активів господарського товариства. Такий взаємозв'язок потрібно знати і назвати.

Статутний капітал корпоративного підприємства формується з вкладів його засновників та учасників. Таким вкладом до статутного капіталу господарського товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом.

Забороняється використовувати для формування статутного капіталу бюджетні кошти, кошти, одержані в кредит та під заставу.

Ціна майна, що вноситься засновниками акціонерного товариства в рахунок оплати акцій товариства, повинна відповідати ринковій вартості цього майна, яка визначається на засадах незалежної оцінки, проведеної відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність.

Ринкова вартість емісійних цінних паперів акціонерного товариства визначається: для емісійних цінних паперів, які не перебувають в обігу на фондових біржах, — як вартість цінних паперів, визначена відповідно до законодавства про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність; для емісійних цінних паперів, що перебувають в обігу на фондових біржах, — як вартість цінних паперів, визначена відповідно до законодавства про цінні папери та фондовий ринок.

Законодавством також встановлено можливості підприємств корпоративного типу змінювати розмір статутного капіталу на власний розсуд, тобто здійснювати його збільшення або зменшення. Зокрема, з метою залучення додаткових коштів, для приведення статутного фонду у відповідність до активів, зміни співвідношення прав власності, зміни номінальної вартості акцій тощо.

Порядок збільшення та зменшення статутного капіталу акціонерного товариства встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Статутний капітал товариства збільшується шляхом: розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості; підвищення номінальної вартості вже існуючих акцій.

Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства із залученням додаткових внесків здійснюється шляхом розміщення додаткових акцій.

Статутний капітал акціонерного товариства зменшується шляхом: зменшення номінальної вартості акцій; анулювання раніше викуплених товариством акцій та зменшення їх загальної кількості, якщо це передбачено статутом товариства. Після прийняття рішення про зменшення статутного капіталу акціонерного товариства виконавчий орган протягом 30 днів має письмово повідомити кожного кредитора, вимоги якого до акціонерного товариства не забезпечені заставою, гарантією чи порукою, про таке рішення.

Зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру має наслідком ліквідацію товариства.

Акціонерне товариство має право формувати резервний капітал. Резервний капітал створюється для покриття збитків товариства, а також для збільшення статутного капіталу, виплати дивідендів за привілейованими акціями, погашення заборгованості у разі ліквідації товариства тощо. Також статутом акціонерного товариства може бути передбачено створення спеціального фонду для виплати дивідендів за привілейованими акціями. Порядок формування та використання такого фонду встановлюється Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Акціонерне товариство має право за рішенням загальних зборів викупити в акціонерів акції за згодою власників цих акцій. Порядок реалізації цього права визначається у статуті товариства та/або рішенні загальних зборів. Рішенням загальних зборів обов'язково встановлюються:

- порядок викупу, що включає максимальну кількість, тип та/або клас акцій, що викупувються;
- строк викупу;
- ціна викупу акцій (або порядок її визначення), яка не може бути меншою за її ринкову вартість;
- дії товариства щодо викуплених акцій (їх анулювання або продаж).

Оплата акцій, що викупувються, здійснюється у грошовій формі.

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про викуп акцій, якщо:

- на дату викупу акцій товариство вже має зобов'язання про обов'язковий викуп акцій;
- товариство є неплатоспроможним або стане таким внаслідок викупу акцій;
- власний капітал товариства є меншим, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, або стане меншим внаслідок такого викупу.

Варто зауважити, що практика корпоративного управління вказує на існування суперництва учасників акціонерного товариства у боротьбі за власність з метою отримання повноважень, які забезпечують певний рівень контролю над діяльністю корпорації.

Виходячи із вище сказаного доцільно розглянути сутність контрольного, блокуючого та інших пакетів акцій. Також потрібно знати, що для набуття прав власності а, отже, контролю над уже діючим акціонерним товариством, як правило, застосовуються три основні шляхи: зміна статутного капіталу (збільшення або зменшення), купівля акцій первинного випуску в акціонерів, зміна власності внаслідок реального або фіктивного банкрутства підприємства.

Тема 5. Органи управління в українських корпораціях

5.1. Законодавчі норми корпоративного управління.

5.2 Типові органи управління на підприємствах корпоративного типу в Україні.

5.3. Організація діяльності органів управління акціонерного товариства.

Методичні вказівки

Починаючи вивчення даної теми, важливо ознайомитися із Законодавством України, що регулює порядок здійснення підприємницької діяльності в цілому і корпоративне законодавство зокрема: Господарський кодекс України, Закон України «Про акціонерні товариства», Про затвердження Стандарту № 1 «Корпоративне управління в професійних учасниках ринків капіталу та організованих товарних ринків. Основні поняття та терміни», Закон України «Про Антимонопольний комітет України», Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Відповідно до розглянутих законодавчих норм, в контексті питання «органи управління в корпорації» варто назвати типові органи управління на підприємствах корпоративного типу в Україні: загальні збори акціонерів (учасників) або власників пайового фонду, Рада директорів (наглядова рада), Виконавчий орган (генеральний директор, керівник підприємства), внутрішні комітети (комітет з аудиту, комітет з розвитку бізнесу, комітет з кадрової політики тощо), внутрішні структури управління.

Важливо підкреслити зміни в законодавстві щодо структури органів управління. Однорівнева структура управління акціонерним товариством: загальні збори акціонерів та рада директорів. Дворівнева структура управління акціонерним товариством: загальні збори акціонерів, наглядова рада, виконавчий орган (колегіальний або одноосібний).

Необхідно акцентувати увагу на специфіці організації діяльності органів управління акціонерного товариства.

Акціонерне товариство зобов'язане щороку скликати загальні збори. Порядок проведення загальних зборів включає наступні етапи: реєстрація акціонерів; розгляд питань відповідно до порядку денного; голосування; підбиття підсумків.

До виключної компетенції загальних зборів належить: визначення основних напрямів діяльності акціонерного товариства; внесення змін до статуту товариства; прийняття рішення про анулювання викуплених акцій; прийняття рішення про зміну типу товариства;

прийняття рішення про розміщення акцій; затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, виконавчий орган та ревізійну комісію (ревізора) товариства, а також внесення змін до них; затвердження інших внутрішніх документів товариства, якщо інше не передбачене статутом; затвердження річного звіту товариства; розподіл прибутку і збитків товариства та інше...

Слід підкреслити, що загальні збори проводяться за рахунок коштів акціонерного товариства. У випадку якщо загальні збори проводяться з ініціативи акціонерів або наглядової ради, документально підтверджені витрати на їх організацію, підготовку та проведення можуть бути відшкодовані за рахунок коштів товариства, якщо загальними зборами, що проводяться у зазначеному випадку, буде прийнято відповідне рішення про відшкодування витрат.

Обов'язково важливо зауважити, що прийняття рішень загальними зборами відбувається

шляхом голосування і для підрахунку голосів загальними зборами акціонерів обирається лічильна комісія. Також до її функцій входить надання роз'яснень щодо порядку голосування, підрахунку голосів та інших питань, пов'язаних із забезпеченням проведення голосування на загальних зборах.

Передбачається необхідність ознайомлення досить широкого кола питань механізму позачергових загальних зборів (умови скликання та ініціатори, вимога про скликання позачергових зборів, рішення про відмову у скликанні позачергових зборів акціонерного товариства).

Досліджуючи як працює наглядова рада акціонерного товариства, слухим є розгляд таких питань, як: виключна компетенція наглядової ради, склад цього органу управління.

Характеризуючи виконавчий орган акціонерного товариства варто зазначити, що він може бути колегіальним (правління, дирекція) або одноосібним (директор, генеральний директор). Членом виконавчого органу акціонерного товариства може бути будь-яка фізична особа, яка має повну дієздатність і не є членом наглядової ради чи ревізійної комісії.

Тема 6. Внутрішньо-корпоративна система управління

6.1. Побудова системи внутрішньо-корпоративного управління.

6.2. Відносини учасників товариства.

6.3. Значний правочин та правочин щодо вчинення якого є заінтересованість.

6.4. Основні положення щодо формування організаційних структур.

6.5. Система корпоративного контролю.

6.6. Корпоративна культура.

Методичні вказівки

В корпоративних підприємствах крім загальної системи управління, яка діє на основі законодавчих нормативно-правових актів і в їх межах, в більшості випадків створюються власна внутрішньо корпоративна система управління. Отже, важливо подати власне розуміння поняття «внутрішньо-корпоративна система управління», а також назвати якою традиційно буває внутрішньо-корпоративна структура управління (загальні збори-наглядова рада-виконавчий орган). Слід підкреслити, що внутрішньокорпоративна структура управління базується на законодавчо обов'язкових нормах та ряді пов'язаних між собою положень, які стосуються тих чи інших відносин учасників і різних сторін господарського життя корпорації.

Побудова внутрішньокорпоративної структури управління залежить від багатьох чинників, які треба назвати:

1. Розміри корпоративного підприємства і масштаби його завдань.

2. Врегулювання відносин власності.

3. Фінансово-економічний стан корпорації.

4. Особливості психологічного стану акціонерів, їх обізнаність зі специфікою діяльності підприємства, можливостями побачити його стратегічні потреби

Важливо відзначити, що основна роль у розробці такої системи повинна бути відведена реально працюючим на підприємстві менеджерам, які відчують потреби у прийнятті тих чи інших положень та нормативів.

Як правило, організаційно-економічні відносини основних учасників корпорацій більш чітко регламентується законодавчими актами і в окремих випадках внутрішньокорпоративними документами. В цілому економічна роль засновників та інших акціонерів, їх вплив на діяльність товариства чітко розписані в таких документах, як статут, положення про загальні збори акціонерів, їх представницькі органи. Іноді акціонерні товариства розробляють окремі положення про порядок роботи з акціонерами, які стосуються організаційних аспектів.

Особливо важливою є регламентація таких економічних відносин, які можуть суттєво вплинути на діяльність корпорації. Відповідно, чіткого трактування потребують способи набуття контрольного пакета акцій і купівлі значних пакетів, оскільки в умовах вільного руху акцій на ринках цінних паперів саме акціонерне товариство може й не знати про те, що їх контрольні чи блокуючі пакети перейшли в інші руки. Слід відзначити, що в Україні законодавчо ці питання недостатньо врегульовано. Тому в положення вносять вимоги до закупівлі пакетів, зокрема контрольного.

Необхідно також визначити поняття значної майнової угоди (значного правочину) в акціонерному товаристві, оскільки її кількісне вираження у кожному підприємстві буде різним і залежатиме від його розмірів.

Важливим моментом є регулювання антиконкурентної діяльності всередині самого корпоративного підприємства. Саме тому актуальним є окреслення, що є конкурентними діями акціонерів і персоналу щодо акціонерного товариства:

- навмисне поширення свідомо неправдивих відомостей, що можуть завдати шкоди діловій репутації акціонерного товариства та його майновим інтересам;
- закупівля структурними підрозділами, дочірніми та залежними підприємствами акціонерного товариства сировини і матеріалів за завищеними і реалізація продукції за зниженими цінами, якщо ця продукція є профільною для підприємства;
- розголошення комерційної таємниці, яку можуть використати конкуренти на шкоду акціонерного товариства;
- неправомірне збирання інформації, що містить комерційну таємницю акціонерного товариства;
- схиляння персоналу акціонерного товариства до розголошення інформації, що містить комерційну таємницю;
- використання товарних знаків акціонерного товариства підприємствами, у яких особа — член персоналу цього акціонерного товариства має частку власності, або перебуває у трудових відносинах;
- схиляння до бойкоту акціонерного товариства інших юридичних осіб — контрагентів з господарської діяльності;
- схиляння до розриву договорів з акціонерним товариством.

Не можна однозначно стверджувати, що необхідно розробляти окреме положення про заборону конкурентної діяльності, його можна внести окремим розділом наприклад, у Положення про персонал та ін.

Необхідним також є застосування системи відповідальності учасників-менеджерів. Важливе місце займають, наприклад, документи про відповідальність посадових (афілійованих) осіб перед корпорацією і акціонерами.

Розкриваючи питання щодо правочину, потрібно дати визначення цього поняття, конкретизувати вимоги до порядку вчинення правочину, умови прийняття рішення про вчинення значного правочину.

Формування внутрішньокорпоративної системи управління неможливе без побудови організаційної структури. Потрібно підкреслити, що в корпораціях досить часто організаційна структура регулюється положеннями «Про структурний підрозділ», «Про головне підприємство», «Про дочірні підприємства, філії та представництва», «Про порядок створення, реорганізації і ліквідації дочірніх підприємств, філій і представництв акціонерного товариства», а також окремими положеннями для кожної філії і представництва, які затверджуються як правило, загальними зборами. Це досить об'ємні документи, які регламентують економічну діяльність всередині усіх учасників корпоративних відносин. Важливим пунктом має стати визначення способів формування фонду дивідендів, оскільки прибуток може отримуватись окремими підрозділами нерівномірно, крім того, окремі юридичні особи (хоч і залежні) мають право самостійно розпоряджатись своїм прибутком.

Система корпоративного контролю це складова система корпоративного управління, призначена для збалансування інтересів учасників корпоративних взаємовідносин у процесі їх

участі в корпоративній діяльності. Складові системи внутрішнього контролю в корпорації потрібно назвати:

- структуру управління, яка сприяє обміну інформацією і певній колегіальності під час прийняття рішень, що дозволяє уникнути зайвої концентрації влади, що може підвищити ризик зловживань або шахрайства;
- порядок виявлення конфлікту інтересів, який стосується керівників або інших посадових осіб корпорації та інформування про це органів управління та у відповідних випадках акціонерів;
- порядок, який забезпечує керівництву ефективний контроль за діяльністю компанії та, зокрема, за рухом грошових коштів;
- наявність кваліфікованих внутрішніх ревізорів і контролерів, які відповідають за перевірку дотримання встановленого внутрішнього розпорядку, підзвітних органам управління товариством, а також контроль над всіма аспектами дотримання нормативних актів, належної професійної поведінки та сумлінної ділової практики;
- участь незалежних зовнішніх аудиторів, які беруть на себе відповідальність за аудиторську перевірку звітності корпорації, аналіз і підтвердження належного стану фінансових систем, а також контроль за дотриманням правил, що застосовуються.

У сучасній вітчизняній економічній літературі корпоративну культуру практично ототожнюють з організаційною. Проте, необхідно пам'ятати, що корпорація — це об'єднання капіталів, вкладених багатьма власниками.

З погляду культури взаємодії цих власників корпоративна культура має специфічні форми прояву. Відповідно можна виділити наступні базові елементи навколо яких відбувається формування корпоративної культури:

- систему особистих цінностей засновників акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю та специфічних індивідуальних засобів їх реалізації;
- засоби, форми і структуру організації діяльності, які об'єктивно втілюють певні цінності, в тому числі особисті цінності акціонерів та керівників підприємства;
- уявлення про оптимальну і допустиму модель поведінки працівників у колективі, які відображають систему внутрішньо групових цінностей, що склалися на підприємстві

В цілому корпоративна культура розглядається як специфічна форма існування взаємопов'язаної системи, яка включає:

- ієрархію цінностей, що домінує серед власників та працівників корпорації;
- сукупність засобів їх реалізації, які переважають в корпорації на певному етапі її розвитку.

Тема 7. Елементи регулювання виробничої та фінансової діяльності корпорації

7.1. Внутрішньокорпоративне регулювання руху акціонерного капіталу .

7.2. Управління працею в корпорації

7.3. Стимулювання персоналу корпорації

7.4. Виплата дивідендів в акціонерному товаристві

7.5. Договірна робота в корпорації

Методичні вказівки

При вивченні попередніх тем було з'ясовано, що капітал акціонерних товариств існує в матеріальній формі та формі цінних паперів. Надзвичайно важливим напрямом корпоративного управління є управління цінними паперами. Від ефективності діяльності акціонерного товариства залежить стан його акцій. Проте, часто трапляються випадки, коли зміни цінних паперів не пов'язані з господарською діяльністю корпорації. У свою чергу, ускладнення руху акцій має негативний вплив на господарську діяльність.

Таким чином важливість підтримання належного стану акцій, як правило, зумовлює особливу увагу корпорації до своїх цінних паперів, і часто така увага проявляється у створенні окремого положення про цінні папери і виділенні окремих працівників і навіть відділів, функціями яких є робота з цінними паперами корпорації. При цьому розробляються і затверджуються внутрішні документи, такі як положення про цінні папери акціонерного товариства або про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, про відділ цінних паперів та ін.

Положенні про цінні папери-потрібно знати, які дані містяться в цьому документі, як правило, зазначаються види цінних паперів (акції, опціони, векселі та інші види цінних паперів, які можуть мати обіг і які вважає за потрібне емітувати ця корпорація), умови та шляхи їх емісії.

Слід підкреслити, що у положенні визначається також форма випуску — документарна чи бездокументарна (у вигляді записів в електронних базах даних), обов'язкові реквізити, які стосуються того чи іншого виду цінних паперів. Іноді в положення вписують також деякі законодавчі вимоги щодо неподільності акцій, права власників привілейованих акцій. У положенні можуть бути визначені також умови та способи конвертації акцій, їх анулювання, особливості конвертації облігацій і акцій, особливості випуску опціонів, умови розрахунків за цінні папери. Окремим розділом визначаються умови невиконання зобов'язань покуців цінних паперів корпорації щодо термінів та розмірів їх оплати, умови реалізації корпорацією неоплачених акцій.

Створення фондів у корпораціях є основою її виробничої та фінансової діяльності. Регулювання фондів у акціонерних товариствах здійснюється відповідно до законодавчих положень, установчого документа, розроблених і затверджених положень про фонди.

Важливо знати, що в положеннях корпорація передбачає створення статутного та резервного фондів. Проте, акціонерне товариство є підприємством для ефективного функціонування якого йому потрібні ряд інших фондів. Такі фонди можуть мати різні назви, які часто залежать від чергових змін у бухгалтерській звітності, вимог податкового законодавства та уподобань фінансових менеджерів корпорації. Найчастіше у положеннях зафіксовані такі фонди як: фонд розвитку виробництва; фонд соціального розвитку; фонд заохочення; фонд оплати праці органам управління та контролю; фонд оплати дивідендів; фонд накопичення коштів для викупу власних акцій.

Створення саме таких фондів не є обов'язковим, але практика вказує на доцільність їх створення, структуризації і наповнення коштами. Тому джерела наповнення кожного з фондів, напрями витрат, причини створення потрібно знати.

Положення про персонал визначає основні вимоги кадрової політики

щодо: формування персоналу акціонерного товариства, розробки та здійснення програм розвитку персоналу, регулювання порядку оплати, регулювання порядку найму, просування по службі, атестації, вивільнення персоналу, питань формування соціального партнерства персоналу та адміністрації.

Зазвичай, такий внутрішній документ дає визначення персоналу корпорації, його структуру, іноді кількісний склад. Іноді в таке положення включаються пункти загального значення. Також може прийматись окреме положення — кодекс поведінки члена персоналу акціонерного товариства, який регламентує значну частину вимог до поведінки працівника.

Часто у положенні про персонал окремим розділом викладається програма розвитку персоналу. Така програма у різних корпораціях може складатись по-різному, тому варто зрозуміти, що обмежуються лише нормами чинного законодавства, або досить ґрунтовно розробляють її на перспективу, з включенням усіх пунктів удосконалення кадрового потенціалу акціонерного товариства. Іноді така програма може бути взагалі відсутня.

Складовою програми розвитку персоналу є спеціальна її частина, що регулює виробниче, економічне і соціальне партнерство адміністрації і профспілкових об'єднань або інших представників трудових колективів.

Положення про персонал та кодекс поведінки працівника акціонерного товариства повинно бути доповнено правилами внутрішнього трудового розпорядку. Особлива увага при розробці правил внутрішнього трудового розпорядку приділяється зобов'язанням працівників і адміністрації, які розробляються з метою чіткого юридичного оформлення їх стосунків. Відповідно, закладаються норми про вимоги чесної і сумлінної праці, дотримання дисципліни праці, своєчасне і точне виконання розпоряджень адміністрації, використання робочого часу для продуктивної праці, утримання від дій, що заважають іншим працівникам виконувати трудові обов'язки, підвищення продуктивності праці, своєчасне і ретельне виконання заданих робіт, поліпшення якості роботи та інше.

У положення про трудовий розпорядок вводяться чітко визначені обов'язки адміністрації, які в основному зводяться до конкретних пунктів (їх необхідно назвати).

Методом регулювання оплати праці в корпораціях, що набув найбільшого поширення, є розробка і затвердження єдиного для акціонерного товариства положення про оплату праці. Потрібно сказати, з якою метою встановлюється єдиний порядок виділення коштів на оплату праці усіх працівників акціонерного товариства, від чого залежить оплата праці в акціонерному товаристві, які є критерії рівня оплати праці працівників головного підприємства і структурних підрозділів акціонерного товариства та ін.

Стимулювання менеджерів корпоративного підприємства здійснюється, як у загальноприйнятих формах, так і через застосування специфічних елементів матеріального стимулювання — таких як «золоті парашути», опціони на придбання акцій, передача акцій товариства в довірче управління директорам. Отже, студент повинен чітко орієнтуватись у вищеназваних категоріях та механізмах дії такого стимулювання.

Виплата дивідендів регулюється Законом України про акціонерні товариства, а також, досить часто окремим положенням самого товариства. Зазвичай, таке положення включає наступні блоки: загальні положення; джерела виплати дивідендів; особливості розрахунків дивідендів; розподіл фонду дивідендів; особливості нарахування та розподілу дивідендів за привілейованими акціями і облігаціями.

Рішення про виплату дивідендів та їх розмір за простими акціями приймається загальними зборами акціонерного товариства. Особлива увага у внутрішніх документах товариства приділяється дивідендам на привілейовані акції (якщо вони є).

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у випадках, якщо:

— звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;

— власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю.

Акціонерне товариство не має права здійснювати виплату дивідендів за простими акціями у випадку, якщо:

— товариство має зобов'язання про викуп акцій;

— поточні дивіденди за привілейованими акціями не виплачено повністю.

Акціонерне товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів та здійснювати виплату дивідендів за привілейованими акціями у випадку, якщо:

— звіт про результати розміщення акцій не зареєстровано у встановленому законодавством порядку;

— власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, власники яких мають переваги щодо черговості отримання виплат у разі ліквідації.

Для поліпшення управління господарською діяльністю в акціонерному товаристві часто розробляють положення щодо порядку укладання і виконання договорів на рівні акціонерного товариства або структурних підрозділів, що входять до його складу, включаючи філії та

представництва. Крім того, для посилення цієї частини корпоративного управління часто приймається положення про претензійно-позовну роботу в акціонерному товаристві, про значну майнову угоду та деякі інші. Хоча договірна робота в акціонерному товаристві виходить за межі внутрішніх господарських відносин, проте доцільно вказати, які питання оговорюються в положеннях, а саме: вимоги до змісту угод, регулювання прав структурних підрозділів укладати угоди з зовнішніми контрагентами, порядок оформлення і зберігання договорів, порядок їх контролю на відповідність умов договору чинному законодавству, порядок погодження із зацікавленими підрозділами і службами та посадовими особами, відповідальність, за невиконання чи неналежне виконання договорів з боку сторонніх організацій

Тема 8. Діяльність корпорацій на ринках капіталу

8.1. Значення ринків капіталу у сучасній економіці.

8.2. Діяльність корпорацій на ринках капіталу.

8.3. Вплив корпорацій на ринки капіталу.

Методичні вказівки

Ознайомлення із Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» є обов'язковим. Цей Закон визначає правові засади здійснення державного регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків та державного контролю за емісією (видачею) і обігом, укладенням та виконанням фінансових інструментів в Україні. Для розуміння ключових аспектів теми 8, важливо розібратися в термінології: «державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків», «похідні цінні папери», «професійні учасники ринку цінних паперів», «визначення кредитного рейтингу (рейтингування)», «кредитний рейтинг», «Національна рейтингова шкала», «рейтингова оцінка емітента», «рейтингова оцінка цінних паперів емітента», «система депозитарного обліку цінних паперів», «система реєстру власників іменних цінних паперів (система реєстру)», "адміністратор за випуском облігацій", "актив, допущений до торгів на організованому ринку", "деривативний контракт", "збори власників облігацій", "інвестор в фінансові інструменти", "оператор організованого ринку", "особа, відповідальна за проведення зборів власників облігацій", "особа, яка здійснює управлінські функції", "офіційний канал зв'язку", "проспект цінних паперів", "професійний учасник ринків капіталу", "професійний учасник організованих товарних ринків", "ринки капіталу", "системно важливий професійний учасник ринків капіталу та організованих товарних ринків", "учасники ринків капіталу", "фінансові інструменти".

Доцільним є вивчення сутності діяльності корпорацій на ринках капіталу та організованих товарних ринках, що підлягає ліцензуванню. При цьому, важливо розрізняти особливості функціонування ринків капіталу: фондового ринку, ринку деривативних фінансових інструментів, грошового ринку.

Основні ринки капіталу, на яких корпорації можуть активно діяти: ринок акцій (фондовий ринок), ринок облігацій (облігаційний ринок), ринок деривативів, ринок венчурного капіталу, інвестиційний банкінг і ринок фінансових послуг, ринок альтернативних інвестицій (ринок нерухомості, майбутніх товарів, хедж-фонди та приватні еквіті-фонди), міжнародні ринки капіталу, ринок криптовалют і блокчейн-токенів. Професійна діяльність на ринках капіталу АТ, ДОВ, ТДВ.

Важливими питаннями вивчення є: залучення капіталу (переваги видачі акцій та облігацій), процес ініціювання та проведення IPO), кваліфіковані та некваліфіковані інвестори, фінансові інструменти, управління корпоративними фінансами (роль фінансового директора), фінансовий аналіз та планування, звітність та дискурс з інвесторами, публікація фінансової звітності.

Доцільно підкреслити роль корпорацій у розвитку фінансових ринків, а також розглянути вплив фінансових рішень корпорацій на ціну акцій. Вартість акцій та її зміни та фактори, що

впливають на ціну акцій є окремими питаннями для вивчення. Рекомендується поглибити знання щодо ліквідності ринків капіталу.

Тема 9 . Інститути спільного інвестування в контексті забезпечення сталого розвитку

- 9.1. Поняття та особливості функціонування інститутів спільного інвестування
- 9.2. Типи та види інститутів спільного інвестування.
- 9.3. Корпоративний інвестиційний фонд .
- 9.4. Пайовий інвестиційний фонд
- 9.5. Особливості венчурних інвестиційних фондів.
- 9.6. Управління активами інститутів спільного інвестування.
- 9.7. Зберігання активів та облік прав власності на цінні папери інститутів спільного інвестування
- 9.8. Порядок та обсяг розкриття інформації інститутів спільного інвестування

Методичні вказівки

Корпорації - учасники інститутів спільного інвестування. Інститути спільного інвестування, їх функції в системі корпоративного управління; вимоги до складу та структури активів інститутів спільного інвестування; переваги інвесторів.

Типи інститутів спільного інвестування: відкритий, інтервальний, закритий; компанія з управління активами; безстроковий та строковий інститути спільного інвестування; види інститутів спільного інвестування: диверсифікований і не диверсифікований. Екологічні фонди, соціальні інвестиційні фонди, інфраструктурні фонди, імпакт-інвестиційні фонди, етичні інвестиційні фонди, інвестиції в глобальні питання, відкриті інвестиційні фонди (ETF). Способи, якими корпорації можуть бути учасниками інститутів спільного інвестування: інвестиції у спільні підприємства, портфельні інвестиції: корпоративні інвестиційні фонди, заходи венчурного капіталу, інвестиції в зелений ринок.

Корпоративний інвестиційний фонд, формування його статуту, регламент; механізм формування початкового статутного капіталу, органи. Діяльність корпоративного інвестиційного фонду, обмеження щодо його діяльності; акції корпоративного інвестиційного фонду, строк їх розміщення.

Припинення діяльності корпоративного інвестиційного фонду: реорганізація (злиття, приєднання, поділ, перетворення), ліквідація; розподіл активів корпоративного інвестиційного фонду в разі його ліквідації. Пайовий інвестиційний фонд, мінімальний обсяг його активів; етапи створення пайового інвестиційного фонду; регламент пайового інвестиційного фонду; участь у пайовому інвестиційному фонді.

Інвестиційні сертифікати пайових інвестиційних фондів, порядок їх розміщення та обігу.

Венчурні фонди, основні відмінні риси венчурних фондів, можливості інвестора при створенні венчурного фонду.

Компанія з управління активами, її права та обов'язки; функція визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування, анулювання ліцензії компанії з управління активами.

Зберігач активів в інститутах спільного інвестування; діяльність зберігача активів, його обов'язки, відповідальність.

Шляхи доведення інформації про діяльність інститутів спільного інвестування до відома зацікавлених осіб.

Змістовий модуль 2. Організаційні засади корпоративного управління в контексті забезпечення сталого розвитку

Тема 10. Моніторинг, аналіз та контроль в корпоративному управлінні у забезпеченні ефективності та сталості корпоративних операцій.

10.1. Нові види моніторингу корпоративного управління для забезпечення більшої ефективності та сталості.

10.2. Економічний аналіз стану корпоративного управління.

10.3. Забезпечення контролю і впровадження виправних заходів в корпоративному управлінні.

Методичні вказівки

Вивчення теми краще почати із розуміння сутності методів моніторингу, аналізу та контролю, які допомагають досягти більшої ефективності і сталості в корпоративному управлінні. Поясніть основні терміни і поняття, пов'язані з моніторингом корпоративного управління, такі як "моніторинг ключових показників ефективності", цифровий моніторинг (Digital Monitoring), "технологічний моніторинг" і "соціальний моніторинг" (Social Monitoring), моніторинг сталого розвитку (Sustainability Monitoring), кібербезпека (Cybersecurity Monitoring), етичний моніторинг (Ethical Monitoring), моніторинг інновацій (Innovation Monitoring), моніторинг ризиків (Risk Monitoring).

Необхідно описати різні підходи до моніторингу, які стали актуальними останніми роками, такі як використання аналітики даних, штучного інтелекту, та інші інноваційні методи. Рекомендується надати конкретні приклади компаній, які успішно використовують нові методи моніторингу для підвищення ефективності та сталості свого корпоративного управління.

Слід підкреслити важливість економічного аналізу та пояснити, чому економічний аналіз стану корпоративного управління є ключовим елементом для забезпечення ефективності та сталості.

Актуальним має стати знання фінансових показників, які необхідно включати до аналізу та які відображають стан корпоративного управління, а саме:

Прибутковість (Profitability):

-чистий прибуток (Net Income): показує, скільки прибутку залишається після вирахування всіх витрат. Високий чистий прибуток може свідчити про ефективне управління ресурсами.

- рентабельність активів (Return on Assets, ROA): вказує на те, який прибуток генерують активи компанії. Високий ROA може свідчити про ефективне використання активів.

Ліквідність (Liquidity):

-коефіцієнт поточної ліквідності (Current Ratio): Цей показник допомагає визначити, чи здатна компанія виконувати свої поточні фінансові зобов'язання.

Фінансовий забезпечений (Financial Leverage):

-коефіцієнт фінансового забезпеченості (Debt-to-Equity Ratio): показує, яку частину капіталу компанії становлять позичкові кошти. Високий рівень боргів може бути ознакою фінансового ризику.

Ефективність управління активами (Asset Management Efficiency):

-коефіцієнт оборотності активів (Asset Turnover Ratio): вказує на те, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для генерації прибутку.

Платоспроможність (Solvency):

-коефіцієнт платоспроможності (Debt Coverage Ratio): вказує на здатність компанії виплатити свої борги. Високий рівень боргів відносно прибутку може викликати побоювання.

Дивіденди та рентабельність акціонерів (Dividends and Shareholder Returns):

-дивідендний дохід (Dividend Yield): вказує на рентабельність для акціонерів, оцінюючи дивіденди відносно акційної ціни.

Показник приросту акцій (Earnings per Share, EPS): Він показує, який прибуток припадає на одну акцію. Це важливо для інвесторів.

-ринкова капіталізація (Market Capitalization):

Загальна вартість компанії на ринку (Market Cap): Цей показник відображає загальну вартість компанії на фондовому ринку і вказує на її статус і вплив на ринку.

Ці фінансові показники слід аналізувати разом, оскільки вони надають комплексну картину

фінансового стану корпорації та ефективності корпоративного управління.

Важливим також є огляд різних методів економічного аналізу, таких як аналіз рентабельності, аналіз ринку та інші.

Забезпечення контролю і впровадження виправних заходів в корпоративному управлінні – окремий блок ознайомлення. Важливо розібратися з контролем і відстеженням результатів. Поясніть, як забезпечити контроль за корпоративним управлінням та які інструменти і методи можна використовувати для відстеження результатів.

Слушним буде опис процесу виявлення проблем в корпоративному управлінні і впровадження виправних заходів для покращення ситуації.

Схвалюється представлення прикладів компаній, які змогли покращити своє корпоративне управління завдяки правильному контролю і впровадженню виправних заходів (кейс успіху).

Тема 11. Формування стратегій в корпоративному управлінні для забезпечення сталого розвитку

11.1 Особливості ситуаційного підходу до формування корпоративної стратегії

11.2. Системний підхід до формування стратегій в діяльності корпорації.

11.3. Система стратегічного планування корпорації. Впровадження принципів сталого розвитку в стратегічне планування корпорації.

Методичні вказівки

Визначте основні принципи ситуаційного підходу до формування стратегії та його значення для корпорацій. Поясніть, як важливо враховувати зовнішні фактори (економічні, соціальні, технологічні, політичні) при формуванні стратегії корпорації.

Необхідно більш глибоко дослідити методики зовнішнього аналізу (SWOT, PESTEL) та їхню роль у ситуаційному підході.

Внутрішні ресурси та конкурентоспроможність: розгляньте роль внутрішніх ресурсів, які корпорація може використовувати для досягнення сталого розвитку. Дізнайтеся, як оцінювати конкурентоспроможність корпорації у контексті ситуаційного підходу. Опишіть важливість аналізу при прийнятті рішень, що враховують конкретні обставини, контекст і поточну ситуацію.

Визначте основні концепції системного підходу до стратегічного управління та сталого розвитку.

Необхідно розглянути ключові елементи системного аналізу, такі як ідентифікація цілей, оцінка ризиків, управління змінами. Актуально дізнатися, як ці елементи впливають на формування стратегії корпорації. Яка роль збалансованості і комплексності (балансована система показників (Balanced Scorecard), залучення зацікавлених сторін, постійний моніторинг і корекція, здатність до адаптації у системному підході до формування стратегій в діяльності корпорації?

Опишіть процес стратегічного планування і його ключові етапи. Розгляньте, які інструменти та методи використовуються для розробки стратегії корпорації.

Досліджуючи впровадження принципів сталого розвитку необхідно пояснити, як корпорації можуть інтегрувати принципи сталого розвитку в свою стратегію. Дослідіть конкретні методики і приклади корпорацій, які успішно реалізували сталий розвиток у своїй стратегії.

Для розуміння «оцінки впливу на сталий розвиток», визначте, як вимірювати вплив стратегії корпорації на сталий розвиток за допомогою ключових показників (наприклад, індекси сталого розвитку, показники ESG).

Дізнайтеся, як оцінювати успішність впровадження принципів сталого розвитку.

Ознайомлення з основними кроками та принципами провадження принципів сталого розвитку в систему стратегічного планування корпорації краще робити за таким алгоритмом: оцінка поточного стану, визначення стратегічних цілей сталого розвитку, впровадження

принципу збалансованості, включення зацікавлених сторін, розробка довгострокової стратегії, моніторинг та звітність, залучення до внутрішнього управління, адаптація до змін.

Тема 12. Оцінювання ефективності корпоративного управління в умовах сталого розвитку

- 12.1 Економічна ефективність
- 12.2. Організаційна ефективність
- 12.3. Соціальна ефективність
- 12.4. Рейтингове оцінювання
- 12.5. Фактори підвищення ефективності корпоративного управління.

Методичні вказівки

Поясніть концепцію економічної ефективності в контексті корпоративного управління та сталого розвитку. Актуальним було б розглянути, які аспекти корпоративного управління стають ключовими при оцінці ефективності в контексті сталого розвитку, такі як відповідальність перед стейкхолдерами, екологічні та соціальні показники, довгострокова стратегія.

Дослідіть інструменти та методики оцінки корпоративного управління, такі як ESG оцінка (Environmental, Social, and Governance), індекси сталого розвитку, рейтинги ESG агентств тощо.

Розгляньте основні показники, що використовуються для оцінювання економічної ефективності корпорації (наприклад, ROI, EBITDA, прибуток на акцію). Поясніть, як ці показники впливають на сталий розвиток корпорації. Бажано дослідити, як корпорації вимірюють свій внесок до сталого розвитку через економічні показники. Порівняйте різні методи вимірювання та їхню ефективність.

Обов'язковим стане розгляд (запропонований здобувачам на практичному занятті) конкретного корпоративного кейсу, де необхідно буде дослідити аспекти оцінки ефективності корпоративного управління в умовах сталого розвитку.

З'ясуйте, як організаційна структура корпорації впливає на ефективність корпоративного управління. Розгляньте різні моделі управління та їхні переваги та недоліки. Поясніть роль інноваційності та здатності до адаптації у підвищенні організаційної ефективності.

Доцільним є наведення прикладів корпорацій, які успішно впроваджують інновації в своєму корпоративному управлінні.

Розгляньте поняття CSR та його важливість для оцінювання соціальної ефективності корпорацій. Дослідіть, які соціальні ініціативи і програми реалізують корпорації у контексті сталого розвитку.

Слушним є вивчення різних методик та інструментів рейтингового оцінювання корпоративного управління (наприклад, рейтинги ESG, оцінки за критеріями сталого розвитку).

Визначте фактори, які сприяють підвищенню ефективності корпоративного управління в умовах сталого розвитку (наприклад, активна участь стейкхолдерів, впровадження сучасних технологій, ефективна комунікація). Порівняйте декілька корпорацій з різних галузей щодо їхньої ефективності корпоративного управління в умовах сталого розвитку.

Дізнайтеся, які фактори сприяють або гальмують їхній успіх у цій області.

Необхідно зробити висновки щодо успішності компаній в досягненні сталого розвитку.

Тема 13 Соціальні та екологічні аспекти для забезпечення сталого розвитку корпорації в довгостроковій перспективі.

- 13.1. Соціальна відповідальність корпорацій

13.2. Зелена корпоративна ініціатива: практики та вплив на сталий розвиток.

Методичні вказівки

Почати вивчення цієї теми рекомендується з пояснення, чому соціальні та екологічні аспекти є ключовими компонентами сталого розвитку. Яка роль корпорацій у сталому розвитку? Розгляньте приклади корпорацій, які успішно інтегрують соціальні та екологічні аспекти у свою стратегію. Проаналізуйте, які конкретні кроки вони вживають для досягнення цілей сталого розвитку.

Соціальні аспекти сталого розвитку: розгляньте поняття корпоративної соціальної відповідальності (CSR) та її значення для корпорацій; ключові аспекти соціальної відповідальності корпорацій: забезпечення бізнес-етики і дотримання закону, стосунки з працівниками, споживча безпека та якість продукції, охорона навколишнього середовища, спільноти та благодійність, стала стратегія управління соціальною відповідальністю; проведіть аналіз соціальних викликів, з якими стикаються корпорації (наприклад, робочі умови, рівень зарплати, диверсифікація робочої сили).

Екологічні аспекти сталого розвитку: розгляньте значення екологічного управління для корпорацій; "Зелена корпоративна ініціатива", її переваги; вивчіть питання відновлюваної енергії, скорочення викидів CO₂, використання ресурсів і відходів у виробництві, сталий дизайн продуктів, зелена інноваційна розробка, звітність і прозорість.

Інструменти та методи оцінки сталого розвитку: пориньте у методики вимірювання внеску корпорації у сталий розвиток (наприклад, індекси сталого розвитку, GRI, ISO 14001); дізнайтеся, як корпорації використовують ці інструменти для вдосконалення своєї діяльності.

Підготуйтеся до виконання практичних завдань, таких як: 1) аналіз корпоративної звітності щодо сталого розвитку, створення стратегії CSR для вибраної компанії тощо, 2) обговорення перспективи розвитку соціальних та екологічних аспектів сталого розвитку корпорацій у довгостроковому плані.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА

Контрольна робота - комплексне завдання з курсу "Корпоративне управління". Мета контрольної роботи - привести в систему і закріпити теоретичні знання, надані здобувачам на лекційних і практичних заняттях викладачами, і в процесі самостійного вивчення літератури, навчитися використовувати на практиці методичні прийоми корпоративного управління та робити відповідні отриманим результатам висновки.

Контрольна робота виконується в окремому зошиті, де записується умова завдання, будуються аналітичні таблиці, виконуються необхідні розрахунки, розв'язуються задачі.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно уважно ознайомитися з її змістом, робочої навчальною програмою дисципліни, методичними вказівками, рекомендованою літературою та нормативно-правовими актами.

Контрольна робота складається по кожному варіанту з двох розділів:

- 1 - відповіді на теоретичні питання;
- 2- здійснення розрахунків (на підставі вихідної інформації).

Тематика контрольних робіт для самостійної підготовки студентами при вивченні дисципліни

Самостійна робота над курсом "Корпоративне управління в контексті сталого розвитку" може включати в себе широкий спектр орієнтованих тем для дослідження:

1. Сутність корпоративного управління та його важливість для сталого розвитку.
2. Принципи сталого розвитку та їх роль у корпоративному управлінні.
3. Етичні аспекти корпоративного управління і їх вплив на сталий розвиток.

4. Роль корпоративної соціальної відповідальності (CSR) в управлінні підприємством та сталому розвитку.
5. Інвестування в сталий розвиток: стратегії та інструменти.
6. Вплив змін клімату на корпоративне управління та планування.
7. Ефективне управління ризиками в контексті сталого розвитку.
8. Зелена фінансова інфраструктура та її роль у корпоративному управлінні.
9. Сертифікація та стандарти сталого розвитку для підприємств.
10. Вплив корпоративних культур на практики сталого розвитку.
11. Управління відходами та ресурсами у корпораціях.
12. Сприяння інноваціям у сталому розвитку через корпоративне управління.
13. Роль правових аспектів у забезпеченні сталого розвитку підприємств.
14. Підприємницькість та підприємницький дух у сталому розвитку.
15. Вплив технологічних інновацій на корпоративне управління та сталий розвиток.
16. Фінансова стійкість та сталий розвиток підприємств.
17. Управління циркулярною економікою та ресурсозбереженням.
18. Співробітництво між бізнесом та громадським сектором для досягнення сталого розвитку.
19. Стратегії впровадження сталого розвитку на підприємстві.
20. Моніторинг і оцінка впливу корпораційних діяльностей на навколишнє середовище та суспільство.
21. Ефективне управління інноваційними проектами для досягнення сталого розвитку.
22. Вплив глобалізації на корпоративне управління та сталий розвиток.
23. Фінансова звітність та сталість підприємства.
24. Корпоративна культура як фактор сталого розвитку.
25. Вплив кризи (наприклад, пандемії) на корпоративне управління та стратегії сталого розвитку.

Індивідуальна робота здобувачів

Індивідуальна робота планується за домовленістю між студентом, деканатом факультету та викладачем і стосується випадку, коли студент має дозвіл на такий вид навчальної діяльності і спроможний виконувати її індивідуально.

Індивідуальні завдання ставляться викладачем відповідно до змісту робочої програми, виконуються студентом самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження.

Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється окремо і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

До індивідуальних завдань входять наступні види навчальної роботи:

- написання контрольних робіт;
- розв'язання задач, аналіз проблемних ситуацій;
- підготовка до виступів на конференціях;
- виконання наукових досліджень, участь в олімпіадах.

7. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Що розуміється під терміном "корпоративне управління" і чому воно є важливим в контексті сталого розвитку?
2. Які основні принципи корпоративного управління сприяють сталому розвитку компаній?
3. Які ролі відіграють правління та акціонери в корпоративному управлінні в рамках сталого розвитку?

4. Що таке управління корпоративними правами?
5. Що таке корпорація та які підприємства відносяться до підприємств корпоративного типу?
6. Які риси корпоративного управління становлять найбільше зацікавлення у інвесторів?
7. Які основні проблеми корпоративного управління ви можете виділити і в чому їх суть?
8. В чому полягає проблема суперечності інтересів власників і менеджерів корпорації?
9. Які інструменти та практики корпоративного управління використовуються для врахування соціальних та екологічних аспектів в діяльності компаній?
10. Яке значення має корпоративне управління для та держави та суспільства в контексті сталого розвитку?
11. В чому полягає основна функція корпоративного управління в контексті сталого розвитку?
12. Перечисліть суб'єкти корпоративного управління.
13. Хто такі акціонери і які ризики вони несуть?
14. Якими шляхами акціонери можуть впливати на управління діяльністю корпоративним підприємством?
15. Які функції виконують менеджери корпоративного підприємства?
16. Як класифікуються корпоративні підприємства?
17. В чому полягає важливість впровадження принципів корпоративного управління в Україні?
18. Які основні міжнародні стандарти корпоративного управління Ви можете назвати?
19. Які моделі корпоративного управління набули найбільшого поширення у світі?
20. Які характерні риси англо-американської моделі корпоративного управління?
21. Які відмінні риси німецької моделі корпоративного управління?
22. Які риси японської моделі корпоративного управління відрізняють її від інших?
23. Як оцінюються ризики стосовно сталого розвитку під час проведення аналізу корпоративного управління?
24. Які переваги та обмеження засобів позитивного та негативного стимулювання (наприклад, бонусів та санкцій) в корпоративному управлінні для досягнення сталого розвитку?
25. Які міжнародні стандарти та ініціативи сприяють розвитку сталого корпоративного управління?
26. Як компанії можуть вимірювати та доповідати про свої досягнення в сфері сталого розвитку через звіти про корпоративне управління?
27. Як корпоративне управління впливає на інноваційний розвиток компаній та їх здатність адаптуватися до змін в соціальному та екологічному середовищі?
28. Наведіть вимоги до установчих документів підприємства корпоративного типу?
29. Який порядок створення корпорації відповідно до законодавства України?
31. Який порядок державної реєстрації підприємства корпоративного типу?
32. Хто може бути засновниками та учасниками підприємства корпоративного типу?
33. Які права учасників підприємства корпоративного типу?
34. Зобов'язання учасників підприємства корпоративного типу?
35. Назвіть позитивні та негативні риси акціонерних товариств.
36. Назвіть відмінні характерні риси, що відрізняють приватне акціонерне товариство від публічного?
37. Які способи створення акціонерного товариства?
38. Який порядок заснування акціонерного товариства?
39. Які етапи створення акціонерного товариства та які дії необхідно провести на кожному з них?
40. Перечисліть права та обов'язки працівників підприємств корпоративного типу.
41. Які переваги та обмеження мають акціонери власники привілейованих акцій?
42. Якими шляхами можливе припинення акціонерного товариства?
43. У яких двох аспектах розглядається поняття власності в корпоративному управлінні?

44. За рахунок чого відбувається формування первинного капіталу корпоративного підприємства?
45. Що може бути внесками учасників і засновників корпорації?
46. Які законодавчі вимоги встановлені для співвідношення статутного капіталу та чистих активів господарського товариства?
47. Що забороняється використовувати для формування статутного капіталу корпоративного підприємства?
48. Яким способом може здійснюватися оплата вартості акцій, що розміщуються під час заснування акціонерного товариства?
49. Яким чином визначається ринкова вартість емісійних цінних паперів акціонерного товариства?
50. З якою метою акціонерне товариство може змінювати розмір статутного капіталу?
51. Який порядок збільшення(зменшення) статутного капіталу акціонерного товариства?
52. Чи допускається збільшення статутного капіталу акціонерного товариства для покриття збитків?
53. В яких випадках акціонер має право вимагати здійснення обов'язкового викупу товариством належних йому акцій?
54. Які три основні шляхи застосовуються для набуття прав власності та контролю над уже діючим акціонерним товариством?
55. Які особливості процедури придбання значного та контрольного пакета акцій акціонерного товариства?
56. Вирішення яких питань належить до виключної компетенції загальних зборів?
57. Назвіть основні вимоги до порядку проведення загальних зборів акціонерного товариства?
58. На чому базується внутрішньокорпоративна структура управління та від яких факторів вона залежить?
59. Яке значення мають ринки капіталу у сучасній економіці та як вони сприяють розвитку підприємств і економіки в цілому?
60. Які конкретні види діяльності корпорацій на ринках капіталу можуть включати в себе видачу акцій, облігацій та інші фінансові інструменти?
61. Як корпорації залучають капітал на ринках капіталу, і які переваги це може мати для них порівняно з іншими джерелами фінансування?
62. Як корпорації впливають на ринки капіталу через свою діяльність, включаючи видачу акцій та облігацій?
63. Які можуть бути наслідки позитивного впливу корпорацій на ринки капіталу, якщо вони ефективно використовують ці ринки для фінансування та розвитку?
64. Які можуть бути негативні наслідки, якщо корпорації використовують ринки капіталу неефективно або зловживають своєю позицією на цих ринках?
65. Що таке значний правочин та ким в корпорації приймається рішення про вчинення значного правочину?
66. Які основні елементи корпоративної культури?
67. Які фонди можуть бути передбачені для ефективного функціонування корпоративного підприємства та за рахунок яких джерел вони формуються?
77. У який спосіб здійснюється стимулювання менеджерів корпоративного підприємства?
78. Розкрийте суть інститутів спільного інвестування.
79. Що не може бути включеним до активів інститутів спільного інвестування?
80. Які переваги забезпечує капіталовкладення через інститути спільного інвестування?
81. Якого типу можуть бути інститути спільного інвестування залежно від порядку здійснення діяльності?
82. Які відмінні риси інститутів спільного інвестування диверсифікованого і не диверсифікованого виду?
83. Наведіть обмеження щодо діяльності корпоративного інвестиційного фонду.

84. За яких умов передбачається ліквідація корпоративного інвестиційного фонду?

85. Які вимоги та етапи створення пайового інвестиційного фонду?

86. Які основні відмінні риси венчурних фондів?

87. Які переваги та недоліки надає інвестору створення венчурного фонду?

88. Якою діяльністю немає права займатись компанія з управління активами?

89. Розкрийте порядок визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування компанією з управління активами.

90. У яких випадках Державна комісія цінних паперів та фондового ринку має право прийняти рішення про анулювання ліцензії компанії з управління активами?

91. Хто не може бути зберігачем активів інститутів спільного інвестування?

92. У який спосіб доводиться інформація про діяльність інститутів спільного інвестування до відома заінтересованих?

93. Які нові види моніторингу корпоративного управління з'явилися останнім часом і як вони сприяють більшій ефективності та сталості корпоративних операцій?

94. Які основні аспекти економічного аналізу стану корпоративного управління слід враховувати для оцінки його ефективності?

95. Яким чином забезпечується контроль в корпоративному управлінні, і якими методами можна виявляти недоліки і впроваджувати виправні заходи?

96. Які практичні кроки можна підняти для вдосконалення контролю і впровадження виправних заходів у корпоративному управлінні?

97. Які приклади успішного використання моніторингу, аналізу та контролю в корпоративному управлінні ви можете навести для ілюстрації важливості цих процесів для сталості корпоративних операцій?

98. Що означає ситуаційний підхід до формування корпоративної стратегії, і які основні особливості цього підходу в контексті сталого розвитку корпорацій?

99. Як системний підхід впливає на формування стратегій в діяльності корпорації, особливо з огляду на сталий розвиток? Які основні складові системного підходу?

100. Які елементи входять в систему стратегічного планування корпорації, і які інструменти можуть бути використані для впровадження принципів сталого розвитку в стратегічне планування корпорацій?

101. Які основні принципи сталого розвитку можуть бути включені в стратегічне планування корпорацій і як це сприяє досягненню сталого розвитку?

102. Які виклики і перешкоди можуть виникнути під час впровадження принципів сталого розвитку в стратегічне планування корпорацій, і як їх можна подолати?

103. Що означає поняття "соціальна відповідальність корпорацій" і які основні аспекти цієї відповідальності корпорації мають враховувати для забезпечення сталого розвитку?

104. Які основні компоненти зеленої корпоративної ініціативи і як вони впливають на сталий розвиток корпорації в довгостроковій перспективі?

105. Які приклади практик зеленої корпоративної ініціативи можна навести, щоб проілюструвати їх вплив на сталий розвиток корпорацій?

106. Як корпорації можуть балансувати між соціальною відповідальністю та зеленою корпоративною ініціативою для досягнення сталого розвитку, і які виклики можуть виникнути в цьому процесі?

107. Які основні аспекти економічної ефективності корпоративного управління в контексті сталого розвитку потрібно враховувати?

108. Які фактори впливають на організаційну ефективність корпоративного управління і як їх можна покращити?

109. Як корпорації можуть вимірювати соціальну ефективність свого корпоративного управління і чому це важливо для сталого розвитку?

110. Які методи рейтингового оцінювання використовуються для оцінки корпоративного управління, і які критерії зазвичай враховуються?

111. Які основні фактори можуть підвищити ефективність корпоративного управління і

сприяти сталому розвитку корпорації?

8. ТЕСТИ

Навчальна програма дисципліни «Корпоративне управління в контексті забезпечення сталого розвитку» передбачає вивчення тринадцяти тем. Поточний контроль виконується у два етапи, кожний з яких охоплює певну частину курсу.

Типові тести для проведення першого та другого етапу блочно-модульного контролю

1. Корпоративне управління – це:

- а) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації;
- б) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;
- в) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб;
- г) ринково орієнтована модель корпоративного управління, яка націлена на максимальне та пріоритетне задоволення інтересів акціонерів, в якій спостерігаються постійні тенденції до зростання кількості та частки інституційних інвесторів, з одночасним перебуванням значної частини цінних паперів у руках великої кількості індивідуальних інвесторів;
- д) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів.

2. Об'єктами корпоративного управління в Україні є:

- а) окремі громадяни;
- б) власники окремого підприємства;
- в) господарські товариства;
- г) державні органи;
- д) недержавні органи.

3. Значення корпоративного управління для держави проявляється в його впливі на економічний та соціальний розвиток країни через:

- а) підвищення довіри та забезпечення впевненості інвесторів;
- б) сприяння розвитку системи інвестування;
- в) врахування інтересів широкого кола зацікавлених осіб;
- г) сприяння розвитку системи фінансових інституцій;
- д) всі відповіді вірні.

4. Ключовою особою серед суб'єктів корпоративних відносин є:

- а) емітент;
- б) акціонери;
- в) менеджери;
- г) держава;
- д) кредитори.

5. Корпорація – це:

а) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації;

б) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;

с) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб;

д) ринково орієнтована модель корпоративного управління, яка націлена на максимальне та пріоритетне задоволення інтересів акціонерів, в якій спостерігаються постійні тенденції до зростання кількості та частки інституційних інвесторів, з одночасним перебуванням значної частини цінних паперів у руках великої кількості індивідуальних інвесторів;

е) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів.

6. Учасниками англо-американської моделі корпоративного управління є:

- а) акціонери;
- б) директори;
- с) менеджери;
- д) біржі;
- е) всі відповіді вірні.

7. Система управління, що характеризується широкою акціонерною власністю, коли вплив на прийняття рішень значною мірою залежить від менеджерів, застосування різних форм перехоплення контролю, за корпорацією має назву:

- а) підприємницька;
- б) корпоративна;
- с) аутсайдерська;
- д) функціональна;
- е) інсайдерська.

8. Основними економічними рисами підприємств корпоративного типу є:

- а) поєднання різних економічних можливостей;
- б) розмежування капіталу та економічної діяльності;
- с) об'єднання капіталів та обмеження економічного ризику для окремих учасників;
- д) обмеження можливостей вилучення капіталів з товариства;
- е) всі відповіді вірні.

9. На підставі якого документу створюються і діють акціонерне товариство, товариство з обмеженою і товариство з додатковою відповідальністю?

- а) засновницького договору;
- б) наказу президента України;
- с) Закону України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”;
- д) статуту;
- е) договору про співпрацю.

10. Хто може вносити зміни до установчих документів?

- а) учасники товариства;
- б) юридичні особи, які не є учасниками товариства;
- с) засновники та учасники товариства;
- д) органи державної влади;
- е) засновники товариства.

11. Засновниками та учасниками корпорації можуть бути:

- a) установи;
- b) підприємства;
- c) організації;
- d) іноземні громадяни;
- e) всі відповіді вірні.

12. Загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники, що володіють у сукупності більш як...

- a) 51 % голосів;
- b) 70 % голосів;
- c) 25 % голосів;
- d) 60 % голосів;
- e) 80 % голосів.

13. Де в основному здійснюється корпоративне управління у світовій практиці?

- a) акціонерних товариствах;
- b) публічних товариствах;
- c) товариствах з обмеженою відповідальністю;
- d) приватних підприємствах;
- e) товариствах з додатковою відповідальністю.

14. Сукупність процедур з включення цінних паперів до реєстру організатора торгівлі та здійснення контролю за відповідністю цінних паперів і емітента умовам та вимогам, установленим у правилах організатора – це:

- a) лізинг;
- b) лістинг;
- c) кумулятивне голосування;
- d) субсидіарна відповідальність;
- e) емісійний дохід.

15. Яка максимальна кількість акціонерів може бути в приватному акціонерному товаристві?

- a) 50 осіб;
- b) 100 осіб;
- c) більше 100 осіб;
- d) 25 осіб;
- e) не обмежена.

16. Статут акціонерного товариства повинен містити відомості про:

- a) розмір статутного капіталу;
- b) тип товариства;
- c) розмір резервного капіталу;
- d) повне та скорочене найменування товариства українською мовою;
- e) всі відповіді вірні.

17. Яку кількість голосів надає одна проста акція товариства для вирішення кожного питання на загальних зборах?

- a) не дає взагалі права голосу;
- b) права більшості голосів;
- c) один голос;
- d) 5% голосів;

е) два і більше голоси.

18. Реальний капітал включає в себе:

- а) резервний фонд;
- б) статутний фонд;
- с) капіталізований прибуток;
- д) інші надходження;
- е) всі відповіді вірні.

19. Різниця між сукупною вартістю активів корпорації та вартістю її зобов'язань перед іншими особами – це:

- а) статутний капітал;
- б) власний капітал;
- с) резервний фонд;
- д) капіталізований прибуток;
- е) всі відповіді вірні.

20. Яким чином здійснюється оплата акцій, що викуповуються?

- а) іншими акціями;
- б) у грошовій формі;
- с) за допомогою передачі будь-якого майна;
- д) безготівковим рахунком;
- е) з допомогою облігацій.

21. Повний контроль над акціонерним товариством можливий при наявності пакета:

- а) “25 відсотків плюс 1 акція”;
- б) “50 відсотків плюс 1 акція”;
- с) “60 відсотків плюс 1 акція”;
- д) “75 відсотків плюс 1 акція”;
- е) “51 відсоток плюс 1 акція”.

22. Який пакет акцій дає можливість заблокувати на зборах прийняття рішення?

- а) “25 відсотків плюс 1 акція”;
- б) “50 відсотків плюс 1 акція”;
- с) “60 відсотків плюс 1 акція”;
- д) “75 відсотків плюс 1 акція”;
- е) “51 відсоток плюс 1 акція”.

23. У якій термін до дати проведення загальних зборів акціонерне товариство повинно повідомити акціонерів, згідно із статутом, про зміни у порядку денному?

- а) за 15 днів до проведення загальних зборів;
- б) за тиждень до проведення загальних зборів;
- с) за 10 днів до проведення загальних зборів;
- д) протягом 5 робочих днів до дати проведення загальних зборів;
- е) за 20 днів до проведення загальних зборів.

24. Внутрішньокорпоративна система управління – це:

- а) система взаємовідносин між власниками (акціонерами) та виконавчими органами господарського товариства щодо управління його діяльністю;
- б) забезпечення діяльності корпорації в інтересах її власників (акціонерів), які надали фінансові ресурси для її розвитку, а також в інтересах інших зацікавлених осіб
- с) сукупність елементів законодавчо обов'язкових норм і специфічних розроблених

приписів, притаманних для даної корпорації;

d) організаційна модель, яка дає можливість підприємству належним чином представляти і захищати інтереси своїх інвесторів;

e) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, які об'єдналися, з передачею ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

25. Головним фактором формування внутрішньокорпоративної системи управління є:

- a) розміри корпоративного підприємства;
- b) фінансово-економічний стан корпорації;
- c) масштаби завдань підприємства;
- d) чинне законодавство;
- e) врегулювання відносин власності.

26. В якій термін особа, яка зацікавлена у вчиненні правочину, зобов'язана проінформувати той орган, членом якого вона є, про наявність у неї такої зацікавленості?

- a) протягом року;
- b) протягом трьох робочих днів;
- c) в десятиденний термін;
- d) протягом місяця;
- e) протягом п'яти днів.

27. Вимоги щодо правочину стосовно якого є заінтересованість не застосовуються у наступних випадках:

- a) реалізації акціонерами переважного права при додатковій емісії акцій;
- b) пропорційного викупу товариством в акціонерів розміщених ним акцій;
- c) приєднання до товариства, якщо товариство, до якого здійснюється приєднання, є власником більш як 90% простих акцій товариства, що приєднується;
- d) надання посадовою особою органів товариства або акціонером, що одноосібно або разом з афілійованими особами володіє 25 і більше відсотками простих акцій товариства, на безоплатній основі гарантії особам, які надають товариству позики;
- e) всі відповіді вірні.

28. Управлінська функція корпорації, що полягає у відстеженні відхилень та корекції управлінських рішень, що впливають на баланс інтересів учасників корпоративних взаємовідносин – це:

- a) кумулятивне голосування;
- b) значний правочин;
- c) внутрішньокорпоративна система управління;
- d) корпоративний контроль;
- e) лістинг.

29. Основними об'єктами корпоративного контролю є:

- a) інформаційне поле корпорації відповідно до потреб суб'єктів корпоративного контролю;
- b) захист матеріальних та інформаційних ресурсів корпорації;
- c) використання людських, фінансових, матеріальних, нематеріальних, часових та інформаційних ресурсів корпорації в інтересах суб'єктів корпоративного контролю;
- d) результати функціонування корпорації;
- e) всі відповіді вірні.

30. Основними елементами корпоративної культури є:

а) доступність, прозорість та достовірність інформації про товариство, яку отримують акціонери;

- б) оптимальна дивідендна політика в корпорації;
- с) відносини власників “крупних” пакетів акцій з дрібними акціонерами;
- д) відносини корпорації з навколишнім середовищем;
- е) всі відповіді вірні.

31. Який фонд може створюватись у корпорації з метою забезпечення розширеного відтворення та оновлення основних фондів?

- а) фонд соціального розвитку;
- б) фонд розвитку виробництва;
- с) фонд заохочення;
- д) фонд оплати дивідендів;
- е) фонд оплати праці органам управління та контролю.

32. Який фонд створюється для задоволення особистих потреб працівників за рахунок відрахувань з чистого прибутку?

- а) фонд соціального розвитку;
- б) фонд розвитку виробництва;
- с) фонд заохочення;
- д) фонд оплати дивідендів;
- е) фонд оплати праці органам управління та контролю.

33. Який фонд створюється за рахунок відрахувань з прибутку, що залишається в розпорядженні акціонерного товариства, виручки від реалізації майна, що не використовується, а також інших джерел, передбачених чинним законодавством?

- а) фонд соціального розвитку;
- б) фонд розвитку виробництва;
- с) фонд заохочення;
- д) фонд оплати дивідендів;
- е) фонд оплати праці органам управління та контролю.

34. Документом, який регулює діяльність менеджера, його функції, повноваження та відповідальність, є:

- а) програма розвитку персоналу;
- б) положення про персонал;
- с) кодекс поведінки працівника акціонерного товариства;
- д) контракт з посадовою особою;
- е) положення про внутрішній трудовий розпорядок.

35. Затвердження якого документа дає змогу більш ефективно управляти кадровим потенціалом підприємства, більш оптимально застосовувати заохочення і стягнення, які регулюються іншими положеннями?

- а) програми розвитку персоналу;
- б) положення про персонал;
- с) кодексу поведінки працівника акціонерного товариства;
- д) контракту з посадовою особою;
- е) положення про внутрішній трудовий розпорядок.

36. Стандартний документ, який засвідчує право, але не зобов'язання придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на визначених умовах у майбутньому, з фіксацією ціни на час укладення такого документа або на час такого придбання за рішенням сторін контракту – це:

- a) дивіденд;
- b) опціон;
- c) відсоткова ставка;
- d) аукціон;
- e) облігація.

37. Яке положення розробляється у корпораціях з метою посилення соціального захисту працівників акціонерного товариства?

- a) положення про надання позик працівникам;
- b) положення про застосування неустойок;
- c) положення про надання матеріальної допомоги;
- d) положення про забезпечення житлом;
- e) положення участі у прибутках.

38. Частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу – це:

- a) дивіденд;
- b) опціон;
- c) відсоткова ставка;
- d) валовий прибуток;
- e) дохід.

39. Які функції виконують інститути спільного інвестування в системі корпоративного управління?

- a) посередницьку;
- b) спрямування вільних інвестиційних ресурсів у найбільш перспективні галузі економіки;
- c) зниження рівня ризиків інвестиційної діяльності;
- d) економії коштів;
- e)) всі відповіді вірні.

40. До якого типу належить інститут спільного інвестування, якщо він бере на себе зобов'язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів?

- a) відкритого;
- b) закритого;
- c) інтервального;
- d) строкового;
- e) диверсифікованого.

41. Який інститут спільного інвестування створюється на невизначений строк?

- a) строковий;
- b) диверсифікований;
- c) недиверсифікований;
- d) безстроковий;
- e) всі відповіді вірні.

42. Корпоративний інвестиційний фонд – це:

- a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
- b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;
- c) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в

управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;

d) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;

e) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

43. Початковий статутний капітал корпоративного інвестиційного фонду формується за рахунок:

- a) державних цінних паперів;
- b) грошових коштів;
- c) об'єктів нерухомості;
- d) цінних паперів інших емітентів;
- e) всі відповіді вірні.

44. Інститут спільного інвестування – це:

a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;

c) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;

d) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;

e) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

45. Компанія з управління активами – це:

a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;

c) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;

d) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;

e) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

46. Пайовий інвестиційний фонд – це:

a) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

b) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;

с) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;

д) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;

е) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

47. Венчурний фонд – це:

а) господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

б) організація, що залучає кошти інвесторів з метою їхнього подальшого вкладення в цінні папери, корпоративні права, нерухомість та інші активи;

с) активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності;

д) інститут спільного інвестування, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування;

е) недиверсифікований інститут спільного інвестування закритого типу, який здійснюють виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб.

48. Андеррайтинг – це:

а) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

б) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;

с) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;

д) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;

е) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

49. Брокерська діяльність – це:

а) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

б) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;

с) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;

д) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;

е) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

50. Кліринг – це:

а) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

б) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;

с) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;

д) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;

е) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

51. Дилерська діяльність – це:

а) отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

б) розміщення цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента;

с) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи;

д) укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом;

е) надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску, відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій на цих рахунках та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів.

52. Що означає поняття "моніторинг корпоративного управління"?

а) вимірювання кількості виробленої продукції

б) систематичний процес спостереження та оцінки діяльності корпорації

с) вивчення історії створення корпорації

д) регулярна зміна корпоративної стратегії

е) власницький пакет акцій корпорації

53. Які переваги має впровадження нових видів моніторингу корпоративного управління?

а) збільшення прибутку без змін в управлінні

б) зниження необхідності залучення інвесторів

с) забезпечення більшої ефективності та сталості корпоративних операцій

д) збільшення вартості акцій корпорації

е) зменшення кількості працівників

54. Що включає в себе "сталість корпоративних операцій"?

а) інвестування у високоризикові проекти

- b) збільшення кількості робочих годин
- c) постійний контроль за фінансовими результатами
- d) здатність корпорації зберігати стабільну діяльність в різних умовах
- e) збільшення вартості акцій корпорації

55. Яким чином може сприяти моніторинг корпоративного управління забезпеченню більшої ефективності?

- a) зниження підтримки від інвесторів
- b) втручання в роботу керівництва корпорації
- c) виявлення проблем та можливостей для покращення
- d) збільшення витрат на рекламу
- e) зменшення відсотку власницького пакету акцій корпорації

56. Що включає в себе поняття "економічний аналіз корпоративного управління"?

- a) вивчення психології працівників корпорації
- b) оцінка фінансових показників та результатів діяльності корпорації
- c) виявлення конкурентів на ринку
- d) реалізація нових маркетингових стратегій
- e) обговорення корпоративних вечірок

57. Які головні складові економічного аналізу корпоративного управління?

- a) аналіз погоди та впливу на виробництво
- b) фінансова звітність, аналіз прибутковості та ліквідності
- c) відгуки клієнтів про якість продукції
- d) індекси національної економічної активності
- e) виручка від продажу акцій

58. Для чого важливий аналіз прибутковості в економічному аналізі корпоративного управління?

- a) визначення рейтингу корпорації на фондовому ринку
- b) виявлення ефективності використання ресурсів корпорації та генерації прибутку
- c) порівняння географічного розподілу клієнтів
- d) вимірювання кількості працівників
- e) виявлення психологічного клімату в корпорації

59. Які показники можуть вказувати на проблеми в корпоративному управлінні при економічному аналізі?

- a) зростання прибутку та капіталізації корпорації
- b) збільшення кількості клієнтів
- c) зниження обсягу продажів та підвищення витрат
- d) велика кількість офісів у різних містах
- e) повторні нагороди за креативні рекламні кампанії

60. Які можливі переваги для корпорацій може мати успішний економічний аналіз корпоративного управління?

- a) збільшення витрат на рекламу
- b) зменшення підтримки інвесторів
- c) залучення інвесторів та підвищення довіри акціонерів
- d) зниження рейтингу корпорації на фондовому ринку
- e) збільшення кількості офісів у різних містах

61. Що передбачає ситуаційний підхід до формування корпоративної стратегії?

- a) застосування однієї універсальної стратегії для всіх корпорацій
- b) врахування унікальних особливостей і обставин кожної конкретної ситуації
- c) використання популярних трендів і загальноприйнятих методів управління
- d) розробка стратегій, які не залежать від зовнішніх факторів
- e) визначення єдиного шляху до досягнення успіху

62. Яке переваги має ситуаційний підхід до стратегічного управління?

- a) відсутність потреби у аналізі ситуації
- b) здатність адаптуватися до змін в навколишньому середовищі
- c) можливість визначити єдину стратегію для всіх ситуацій
- d) відмова від стратегічного планування
- e) використання лише історичних даних

63. Які етапи включає ситуаційний аналіз при формуванні корпоративної стратегії?

- a) визначення однієї універсальної стратегії
- b) аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів та конкурентів
- c) вибір стратегії без аналізу
- d) застосування загальноприйнятих рішень
- e) припущення про те, що ситуація завжди залишається незмінною

64. Яка роль аналізу внутрішніх ресурсів в ситуаційному підході до стратегічного управління?

- a) відсутня, оскільки аналізу підходить тільки до зовнішнього середовища
- b) визначення можливих стратегічних альтернатив на основі внутрішніх сильних сторін
- c) визначення загроз і можливостей на ринку
- d) застосування лише кількісних методів аналізу
- e) вибір стратегії на основі випадкового вибору

65. Які основні виклики можуть виникнути при застосуванні ситуаційного підходу до стратегічного управління?

- a) відсутність потреби у стратегічному аналізі
- b) необхідність постійного аналізу та оновлення стратегії
- c) відсутність конкурентів на ринку
- d) збільшення складності управління корпорацією
- e) можливість визначити єдиний успішний шлях

66. Що означає системний підхід до формування стратегій в діяльності корпорації?

- a) використання лише кількісних методів аналізу
- b) відсутність потреби у стратегічному плануванні
- c) розгляд корпорації як системи зі взаємозалежними елементами
- d) застосування загальноприйнятих рішень
- e) постійна зміна стратегій без аналізу

67. Яка роль системного аналізу в формуванні стратегій корпорації?

- a) відсутня, оскільки системний аналіз надто складний
- b) розгляд корпорації як ізольованої системи
- c) визначення взаємозв'язків між всіма елементами корпорації
- d) застосування тільки кількісних методів аналізу
- e) вибір стратегії на основі інтуїції

68. Які переваги може мати системний підхід до формування стратегій?

- a) відсутність необхідності аналізу

- b) підвищення ефективності управління корпорацією
- c) зменшення складності управління
- d) відсутність потреби в розгляді системи як цілісності
- e) можливість використовувати тільки кількісні методи

69. Які основні кроки включають системний аналіз та формування стратегій?

- a) постійна зміна стратегій без аналізу
- b) визначення можливих стратегічних альтернатив
- c) застосування тільки кількісних методів аналізу
- d) розгляд корпорації як ізольованої системи
- e) відсутність необхідності аналізу

70. Що включає в себе система стратегічного планування корпорації?

- a) відсутність потреби в плануванні
- b) розробка єдиного плану на весь період діяльності
- c) визначення місії, цілей та стратегічних ініціатив
- d) застосування загальноприйнятих рішень
- e) вибір стратегії на основі інтуїції

71. Що означає впровадження принципів сталого розвитку в стратегічне планування корпорацій?

- a) відсутність уваги до сталого розвитку
- b) врахування екологічних аспектів і соціальної відповідальності
- c) відмова від стратегічного планування
- d) застосування лише кількісних методів аналізу
- e) вибір стратегії на основі інтуїції

72. Які кроки включає процес стратегічного планування?

- a) визначення єдиного плану для всіх корпорацій
- b) аналіз зовнішнього середовища, внутрішніх ресурсів та конкурентів
- c) вибір стратегії без аналізу
- d) застосування загальноприйнятих рішень
- e) планування лише на короткостроковий період

73. Які виклики можуть виникнути при впровадженні принципів сталого розвитку в стратегічне планування?

- a) збільшення уваги до сталого розвитку
- b) потреба у додатковому аналізі та інформації
- c) відсутність потреби в аналізі
- d) постійна зміна стратегій без аналізу
- e) зменшення уваги до соціальної відповідальності

74. Що означає ситуаційний підхід до формування корпоративної стратегії?

- a) застосування однієї універсальної стратегії для всіх ситуацій.
- b) розробка стратегії без урахування конкретних умов і факторів.
- c) врахування унікальних особливостей кожної конкретної ситуації при формуванні стратегії.
- d) визначення єдиної стратегії для всіх корпорацій у галузі.
- e) відмова від стратегічного планування.

75. Яка основна перевага ситуаційного підходу до формування стратегії?

- a) простота і швидкість розробки стратегії.

- b) можливість використовувати однакову стратегію для всіх ситуацій.
- c) збереження стабільності корпорації незалежно від зовнішніх факторів.
- d) адаптація до змін у зовнішньому середовищі.
- e) зменшення необхідності аналізу.

76. Які етапи включає ситуаційний аналіз при формуванні корпоративної стратегії?

- a) вибір єдиної стратегії для всіх ситуацій.
- b) аналіз зовнішніх факторів, внутрішніх ресурсів та конкурентів.
- c) визначення можливих стратегічних альтернатив без аналізу.
- d) врахування популярних трендів і загальноприйнятих методів управління.
- e) постійна зміна стратегії без аналізу.

77. Яка роль аналізу внутрішніх ресурсів в ситуаційному підході до стратегічного управління?

- a) визначення можливих стратегічних альтернатив на основі внутрішніх сильних сторін.
- b) розгляд внутрішніх ресурсів як несуттєвих у формуванні стратегії.
- c) врахування тільки кількісних показників внутрішніх ресурсів.
- d) зменшення уваги до аналізу конкурентів.
- e) відсутність розгляду внутрішніх ресурсів.

78. Що означає системний підхід до формування стратегій в діяльності корпорації?

- a) використання лише кількісних методів аналізу.
- b) відсутність потреби у стратегічному плануванні.
- c) розгляд корпорації як ізольованої системи зі взаємозалежними елементами.
- d) вибір стратегії на основі інтуїції.
- e) постійна зміна стратегій без аналізу.

79. Які переваги може мати системний підхід до формування стратегій?

- a) відсутність потреби у додатковому аналізі та інформації.
- b) підвищення ефективності управління корпорацією.
- c) зменшення складності управління.
- d) відсутність необхідності в розгляді конкурентів.
- e) можливість використовувати тільки кількісні методи.

80. Що включає в себе поняття "соціальна відповідальність корпорацій"?

- a) здатність корпорацій отримувати прибуток
- b) обов'язок корпорацій відповідати за свої дії перед суспільством та середовищем
- c) власницький пакет акцій корпорацій
- d) кількість працівників у корпорації
- e) переваги для акціонерів корпорації

81. Який ефект може мати впровадження соціальної відповідальності на діяльність корпорацій?

- a) зменшення прибутковості корпорації
- b) збільшення конкурентоспроможності
- c) зниження споживчої активності споживачів
- d) збільшення витрат на рекламу
- e) зниження ставок податків для корпорацій

82. Яка роль громадських організацій у підтримці соціальної відповідальності корпорацій?

- a) вони не мають впливу на корпорації
- b) вони можуть надавати фінансову підтримку корпораціям

с) вони можуть наглядати за дотриманням корпораціями стандартів соціальної відповідальності

d) вони регулюють ціни на продукцію корпорацій

e) вони не цікавляться питаннями корпорацій

83. Що означає поняття "зелена корпоративна ініціатива"?

a) використання тільки зеленого фарбу у дизайні продукції

b) спроба корпорації зменшити свій вплив на навколишнє середовище та природу

c) впровадження зеленого внутрішнього корпоративного стандарту

d) спонсорство екологічних фестивалів

e) збільшення виробництва вуглецевого викиду

84. Які можуть бути приклади зелених корпоративних практик?

a) викиди забруднюючих речовин у водоймах

b) використання альтернативних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія

c) використання одноразової пластикової посуду

d) розширення видобутку природних ресурсів

e) виготовлення продукції без дотримання екологічних стандартів

85. Як може сприяти зелена корпоративна ініціатива сталому розвитку?

a) збільшення викидів парникових газів

b) зменшення використання відновлюваних джерел енергії

c) залучення інвесторів, які підтримують зелені практики

d) збільшення вартості товарів для споживачів

e) збільшення кількості відходів

86. Якими можуть бути переваги для корпорацій, які активно впроваджують зелені практики?

a) збільшення прибутку

b) збільшення викидів шкідливих речовин

c) зменшення інтересу інвесторів

d) зменшення чисельності клієнтів

e) збільшення вартості акцій

87. Які зелені корпоративні практики сприяють сталому розвитку?

a) збільшення викидів парникових газів

b) використання альтернативних джерел енергії

c) вирубка лісів без відновлення

d) викиди небезпечних хімічних речовин у водойми

e) використання відновлюваних ресурсів

88. Які фактори можуть впливати на рішення корпорацій про впровадження соціальної відповідальності та зелених корпоративних практик?

a) економічні, соціокультурні, технологічні та регуляторні чинники

b) фази місяця

c) популярність соціальних мереж

d) спільні обіди працівників

e) випадковість

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Протягом семестру здобувач може отримати max. 60 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 30 балів, другий рубіжний контроль – 30 балів; 40 балів виносяться на іспит. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, дискусії, тестування, презентації індивідуальних завдань, написання есе.

При виставленні загальної оцінки за іспит враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Критерії оцінки іспиту:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року N 436-IV. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

2. Про акціонерні товариства: Закон України від 27 липня 2022 року № 2465-IX. Дата оновлення: 01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>

3. Про затвердження Стандарту № 1 «Корпоративне управління в професійних учасниках ринків капіталу та організованих товарних ринків. Основні поняття та терміни» від 28 лютого 2022 р.

за № 261/37597. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-22#Text>

4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року N 3659-XII. Дата оновлення: 02.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>

5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
6. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 року N 448/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/print1491296480899025#Text>
8. Баюра Д.О. Корпоративне управління: Навч. посіб. К.: ТОВ «Дейлі принт», 2019, 320 с.
9. Інформаційне та обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства. О.М.Левченко, Н.С.Шалімова, Т.І.Грінка, О.В.Сторожук Навч. посіб. Електронне видання. Кропивницький. 2022. 190 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12243>
10. Козирєва О.В. Конспект лекцій з дисципліни Корпоративне управління для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності). Х.: НФаУ. 2018. 295 с.
11. Козирєва О. В., Світлична К. С., Шуть О. Ю. Основи прийняття управлінських рішень : навчальний посібник. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. 186 с.
12. Кодекс корпоративного управління: ключові вимоги і рекомендації. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. 2020. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/kodeks-korporatyvnoho-upravlinnia-kliuchovi-vymohy-i-rekomendatsii/>
13. Корпоративні фінанси: навч. посіб. / Ковальчук Н.О., Е.О. Юрій. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2019. 440 с. URL: <https://drive.google.com/open?id=1vhFtP36ytt-H2ixaONe6ZNDifsc6vnra>
14. Корпоративне управління в системі економічної безпеки: навч. посібник / З. Б. Живко, О. Р. Сватюк, М. І. Копитко; за заг. ред. З. Б. Живко. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 456 с.
15. Навчальний посібник до вивчення дисципліни «Корпоративне управління» для студентів спеціальності 8(7).03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» освітньо-кваліфікаційного рівня магістр (спеціаліст) / Уклад. : Л.Є. Довгань, І.П. Малик, М.В. Шкробот. К. : НТУУ «КПІ», 2016. 371 с.
16. Швець Ф.Д. Корпоративне управління. Навчальний посібник-Рівне: НУВГП, 2017. 320 с.
17. International Finance Corporation. (2019). SME Governance Guidebook. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/ifc+cg/resources/guidelines_reviews+and+case+studies/sme+governance+guidebook
18. Mergent Inc Reference Book of Corporate Management Hardcover. Dun&Bradstreet publishing. 2017. 234 p. 10.Thomas Conyngton A Manual of Corporate Management: Containing Forms, Directions and Information for the Use of Lawyers and Corporate Officials. Forgotten Books. 2018. 430 p

Додаткові

19. Гудзь О. Є. Корпоративне управління: понятійно-термінологічний словник Львів: Ліга-Прес, 2018. 44 с.
20. Іоргачова М.І., Ковальова О.М., Коцюрубенко Г.М. Вартісноорієнтоване управління в системі корпоративного управління компанією. *Економіка та держава* 2020. № 5. С. 111—115.
21. Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.С., Єрміїчук Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 336 с. URL:

<https://drive.google.com/open?id=1iZK-nhSwrXwnGXzWG0r3viPfJtWqUduQ>

22. Кравченко О.О., Приймук В.В. Поведінкові аспекти управління корпоративними фінансами. *Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка"*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7305>

23. Рекомендацій з корпоративного управління Інституту внутрішніх аудиторів Норвегії URL: <https://theiia.org.ua/2021/09/10/ngurah-rai-international-airport-to-close-for-24-hours-for-nyeri/>

24. Харун О.А. Розвиток корпоративного управління в умовах глобалізації. *Східна Європа: Економіка, бізнес та управління*. 2018. № 17. С. 49—55.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
URL: <https://www.rada.gov.ua/>
 2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 3. Інтернет-портал для управлінців. URL: [www. Management.com.ua](http://www.Management.com.ua)
 4. Портал управління змінами. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>
 5. Сайт наукової бібліотеки «Буковина». URL: <http://buklib.net>
 6. Сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
 7. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>
 8. International Security and Partnership Center, Центр міжнародної безпеки та партнерства.
URL: www.ispc.org.ua
- Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Корпоративне управління в контексті забезпечення сталого розвитку»

Укладачі: Грінка Тетяна Іванівна, к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету